

UNIVERZITA KARLOVA

Fakulta tělesné výchovy a sportu

**Výuka základů osobní asistence v rámci oboru Aplikovaná
tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jitka Vařeková, Ph.D.

Vypracoval:

Běla Tréšková

Praha, Srpen 2018

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce PhDr. Jitce Vařekové, Ph.D., za odborné vedení, připomínky a rady při vedení této bakalářské práce, a hlavně za možnost realizace workshopu. Mé díky patří Ing. Jiřímu Čerkasovovi, který svou ochotou také velmi přispěl ke vzniku této práce. Ráda bych touto cestou také poděkovala všem studentům, kteří se zúčastnili workshopu, svědomitě vyplnili anketu. Velké díky patří studentům vyšších ročníků a studentkám druhého ročníku za poskytnutí jejich názorů, vstřícný přístup při vyplňování ankety a poskytování rozhovorů.

Ráda bych touto cestou také poděkovala klientům Asistence o.p.s. za jejich účast na workshopu. V neposlední řadě chci poděkovat své rodině a nejbližším přátelům za jejich podporu při psaní této práce.

Abstrakt

Název: Výuka základů osobní asistence v rámci oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami.

Cíle: Cílem bakalářské práce je věnovat se problematice výuky základů osobní asistence v odborných předmětech na Fakultě tělesné výchovy a sportu oboru Tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami. Zjišťování stavu a hledání možností pro zlepšení. Dílčím cílem je zjištění reakce absolventů workshopu.

Metody: Kvalitativní výzkum zahrnuje konstrukci edukačního programu a jeho evaluace. Jako metody sběru dat byly použity názorové ankety vlastní konstrukce a polostrukturovaný rozhovor. V rámci kvalitativního výzkumného šetření bylo zkoumáno výzkumné téma v různých kontextech. V rešeršní části práce jsou uvedena teoretická východiska ve vztahu k OA a studiu zaměřeném na aplikované pohybové aktivity. Ve výzkumné části byl realizován a evaluován edukační program zaměřený na OA u 34 studentů 1. a 2. ročníku ATVS OSP, který účastníci následně hodnotili písemnou anketou. Dále byly pomocí ankety zkoumány názory studentů s vlastní zkušeností s poskytováním OA. V tomto dotazovaném souboru byli tři muži ve věku 22 až 23 let.

Výsledky: Z výzkumu vyplývá, že výsledky anket a rozhovoru prokázaly prospěšnost workshopu, zájem o licenční kurz a pozitivní vliv kombinace studia s prací osobní asistence.

Závěr: Provedený výzkum ukázal na užitečnost zařazení základů OA do vybraných předmětů oboru APTVS OSP. Z výsledků ankety pro studenty, kteří studují obor APTVS OSP a zároveň se věnují OA je patrné, že je tato zkušenost významně obohatila. Všichni tázaní by základy OA zařadili do výuky buď jako samostatný předmět, nebo v rámci vybraných předmětů, jako například somatopedie, ucelená rehabilitace atd.

Klíčová slova: Projektové učení, aplikovaná tělesná výchova, teorie vzdělávání FTVS UK, učení praxí, osobní asistence.

Abstract

Title: Personal assistance in the study program of Adapted physical activity.

Objective: The object of this bachelor thesis is teaching of foundations of personal assistance in other specialized subjects at Faculty of Physical Education and Sport in study programme Sport/physical activity and program of Adapted physical activity. The aim of this thesis is find out the current level, searching for possibilities to improve it and reaction of participant of workshop.

Methods: The qualitative research include structure of education program and its evaluation. Used data were collected by a self-opinion survey and half-structured interview. The quantitative research include the main topic of this thesis in different correlations. In the research part of the thesis are theoretical basis in correlation between personal assistance and study of Adapted physical activity. In the research part of this work 34 students of Adapted physical activity (1-4 semester) attend education program of personal assistance and thereafter answer the survey. This survey include opinion and self-experiences about personal assistance and this education program. The group form of testing include 3 men in age of 22-23 years old.

Results: The results of survey show beneficial effect with workshop, interest in licence course and positive influence of combination of study and personal assistance work.

Conclusion: This research show up a positive result to apply personal assistance as a part of subjects in study programme of Adapted physical activity. The results of survey from students whose study physical activity and at the same time are engaged in personal assistance says enrich of this students. All members of group form testing agree to put personal assistance to study programme Adapted physical activity as a specialized subject or as a part of any other subject as for example somatopedica.

Key words: Project teaching, adapted physical activity, theory of education at Faculty of Physical Education and Sport Charles University in Prague, practice learning, personal assistance

Obsah

2 TEORETICKÁ ČÁST	11
2.1 Osobní asistence	11
2.1.1 Definice osobní asistence.....	11
2.1.2 Legislativní vymezení osobní asistence.....	11
2.1.3 Historie osobní asistence	12
2.1.4 Druhy osobní asistence	14
2.1.6 Subjekty osobní asistence	17
2.2 Licenční kurz	20
2.3 Vysokoškolské studium v oblasti aplikovaných pohybových aktivit.....	21
2.3.1 Definice Aplikované tělesné výchovy a sportu	21
2.3.2 Historie Aplikované tělesné výchovy a sportu na Fakultě tělesné výchovy a sportu.....	22
2.4 Teorie vzdělávání osobní asistence.....	23
2.4.1 Úvod do teorie vzdělávání	23
2.4.2 Formy výuky.....	23
2.4.3 Cíle výuky.....	24
3 PRAKTICKÁ ČÁST	26
3.1 Cíle a úkoly práce	26
3.1.1 Cíle.....	26
3.1.2 Úkoly práce.....	26
3.2 Výzkumné otázky	26
3.3 Metodika výzkumu	27
3.3.1 Použité metody.....	27
3.3.2 Metoda sběru dat.....	28
3.3.3 Organizace výzkumu	28
4 VÝSLEDKY	30
5 DISKUZE	45
6 ZÁVĚR	51
SEZNAM LITERATURY	52
PŘÍLOHY	56

Seznam zkratek

OA – osobní asistence

POV – Pražská organizace vozíčkářů

DMO – dětská mozková obrna

ENIL – European Network on Independent Living (Evropské hnutí sebeurčujícího života)

IL – Independent Living (sebeurčující život)

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

ADL – Activities of daily living (aktivity všedního dne)

ATVS OSP – Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami

1 ÚVOD

V prvním ročníku oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport se specifickými potřebami (APTVS OSP) jsem se začala věnovat osobní asistenci. Zpočátku to pro mne byl spíše únik od tvrdého tréninku triatlonu, kterému jsem se v té době věnovala vrcholově. Postupem času se z asistování stala má každodenní činnost a radost.

V Praze služby osobní asistence nabízí několik organizací. Ta, ve které působím, se jmenuje Asistence o.p.s. Asistence o.p.s. je jedna z největších poskytovatelů sociálních služeb na území Prahy.

Poskytuje služby 250 osobám s tělesným a kombinovaným postižením ve věku od 16 do 64 let. Hlavním cílem Asistence je podpořit své klienty v samostatném a svobodném životě v jejich nejpřirozenějším prostředí. Organizace kromě služby osobní asistence dále nabízí tranzitní program, dobrovolnictví, podporované zaměstnání, psychologické poradenství a ergoterapeutické služby. Hlavním mottem Asistence je: Každý člověk bez rozdílu má právo na to žít svobodně a samostatně. Zapojit osoby s postižením do běžných aktivit dne v oblastech vzdělání, zaměstnání, kultury, sportu a volnočasových aktivit.

Obor APTVS OSP připravuje budoucí profesionály pro oblast aplikace pohybových aktivit pro jedince se specifickými potřebami, nejčastěji se zdravotním postižením. Výuka je orientovaná na tři pilíře: společenskovední základ. Ten obsahuje předměty filozofie, etiku, pedagogiku a ucelenou rehabilitaci. Dalším pilířem je biomedicínský základ. Ten se skládá z předmětů anatomie, fyziologie, interna, neurologie, prevence pohybových poruch aj.) Třetím pilířem jsou různé druhy sportů a jejich aplikace.

Jakkoli mají být absolventi připraveni efektivně poskytovat podporu a pomoc jedincům s nejrůznějšími typy potřeb. Domnívám se, že praxi osobní asistence je věnován nedostatečný prostor.

Obecně praxe je ve výuce na univerzitách obsažena velmi málo. Informace a příležitosti jsou, jen chybí realizace. Více praxe je žádoucí, bez ní člověk není ucelený. Těžko se pouští do nových projektů a aktivit. Nevědomost a strach jsou největší bariérou bez absolvování praxe.

Cílem bakalářské práce je, věnovat se problému výuky základů OA v odborných předmětech na FTVS. Zjištění stavu informovanosti doposud a hledání možností pro zlepšení.

Na začátku své práce se věnuji tématu osobní asistence. Další kapitola se zabývá tématem aplikované pohybové aktivity a aplikovanou tělesnou výchovou. Posledním bodem teoretické části je popsán úvod do teorie vzdělávání.

Praktická část obsahuje tři části. Anketu pro studenty účastníci se workshopu o osobní asistenci po šesti měsících, dále polostrukturované rozhovory s vybranými účastníky workshopu po šesti měsících a jako poslední anketa pro studenty ATVS OSP, kteří kombinují nebo kombinovali práci osobního asistenta se studiem.

Pomocí anket a rozhovoru má být zjištěno, zda měl workshop vliv na změnu povědomí v oblasti osobní asistence.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Osobní asistence

2.1.1 Definice osobní asistence

Pojem osobní asistence je vyjádřen v mnoha definicích. Například Hrdá (1996, s. 13) definuje tuto službu jako: „*Komplex služeb, jejichž cílem je pomoci člověku, který potřebuje ke svému životu pomoc druhé osoby, zvládnout prostřednictvím osobního asistenta ty úkony, které by dělal sám, kdyby mohl.*“

Matoušek (2003, s. 137) popsal osobní asistenci těmito slovy: „*Je to osobní pomoc osobám se zdravotním postižením, jenž zahrnuje služby, které zmírňují důsledky postižení jedince při všech jeho činnostech.*“

Další definici uvádí ve své knize Novosad (2006, s. 9) který charakterizuje OA jako: „*Soubor služeb zřizovaných s cílem pomoci člověku se zdravotním postižením zvládnout prostřednictvím osobního asistenta ty úkoly, které by dělal sám, kdyby neměl určitá funkční omezení.*“

Důležité je zdůraznit, že služba osobní asistence probíhá v přirozeném prostředí a je poskytována osobám mající zdravotní postižení nebo seniorům. Služba osobní asistence nabízí pomoc při zvládání ADL (aktivit běžných denních činností). Čas a délku asistence si předem klient domluví s asistentem. Tato služba je prováděna za úplatu (Černá, Trinnerová, Vacík, 2007).

Čemu může osobní asistence zabránit?

- Umístění člověka se zdravotním postižením do sociálního zařízení.
- Nadměrnému zatěžování a stresování rodinných příslušníků.
- Rozpadu rodiny.
- Izolaci člověka s postižením v domácnosti (Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR, 2018).

2.1.2 Legislativní vymezení osobní asistence

Zákon č. 108/2006 Sb.

Osobní asistence je vymezena zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Současná právní úprava má za hlavní cíl vytvoření podmínek pro uspokojení potřeb lidí,

kteří nemohou sami tyto potřeby vykonávat. Zákon o sociálních službách zajišťuje potřebnou podporu a pomoc v nepříznivé sociální situaci. Jedná se o široké spektrum činností, které jsou potřebné pro sociální začlenění a důstojné podmínky života, které odpovídají úrovni rozvoje společnosti. Důležitá součást zákona o sociálních službách je příspěvek na péči. Tento příspěvek má osobě závislé na pomoci druhých k finanční soběstačnosti.

Formy poskytované pomoci by měly splňovat:

- dostupnost,
- efektivitu,
- kvalitu,
- bezpečnost,
- hospodárnost. (Michálek, 2008)

Vyhláška č. 505/2006 Sb.

Vyhláška, která byla schválena 1. ledna 2017, upřesňuje rozsah úkonů, které jsou poskytovány v rámci profese osobní asistence, a zároveň stanovuje maximální cenu za poskytnutí osobní asistence, která je 100 Kč za hodinu (Mejdrová, 2002).

Standardy kvality sociálních služeb

Standardy kvality jsou souborem postupů a pravidel, kterými se v České republice řídí sociální služby. Jejich hlavní úlohou je popis, jak by měla vypadat kvalita sociálních služeb (Bicková, 2011).

Standardy tvoří tři části: procedurální, personální a provozní. Procedurální standardy, (značí se 1–8) popisují, jak má poskytovaná služba vypadat. Personální, jejich značení je (9–11) se zabírají personálním zajištěním služeb (Hájková, 2006).

2.1.3 Historie osobní asistence

a) Vývoj osobní asistence ve světě

Vztah k osobám se zdravotním postižením se vyvíjí současně s vývojem společnosti. Osobní asistence je nezbytnou podmínkou pro život jedinců s těžkým postižením. OA byla v průběhu historie dána individuální situací a podmínkami byla zajišťována okolím jedince. S organizovanou AO se setkáváme teprve v průběhu 20. století.

Ve Spojených státech amerických bylo na začátku šedesátých let založeno hnutí Independent Living (dále IL). Hlavním cílem byla rovnoprávnost zdravých a postižených. Za zakladatele je považován Ed Roberts. On sám měl těžké tělesné postižení, a proto s obdobně postiženými spolužáky z univerzity v Berkley založit toto hnutí. Říkali si Rolling Quads - „valící se kvadrouti“). Jejich společný cíl byl plnohodnotný život. Nechtěli svůj čas strávit po nemocnicích nebo ústavech a být závislí na pomoci druhých.

Hlavní zásadou Independent Living byl sebeurčující způsob života. Sebeurčující způsob života znamená, osoby s postižením mají ta samá práva jako osoby bez postižení. Jde o samostatný a nezávislý život.

Hrdá, 2006, s. 16, ve své publikaci Osobní asistence, poradenství a zprostředkování cituje hnutí Independent Living: *„Každý člověk má právo na sebeurčení, a proto je třeba poskytovat lidem takovou podporu, aby mohli toto své právo uplatnit.“*

Jedním ze stěžejních hesel, které hnutí razí, je: *„Nejlepším odborníkem na život s postižením je sám člověk, který má postižení.“*

V roce 1969 Ed Roberts společně s přáteli vymysleli program Strategie nezávislého života. Na začátku sedmdesátých let vzniklo první Centrum nezávislého života. V tomto centru byly poskytovány služby vzájemné poradenství, zprostředkování osobní asistence a informační servis.

Postupně vzniklo Evropské hnutí sebeurčujícího života (dále ENIL). ENIL sdružuje dohromady evropská centra, pomáhá jim v jejich fungování, vytváří informační a koordinační síť (Hrdá, 1996).

ENIL vytvořil pro Independent Living sedm zásad. Pro ilustraci můžeme uvést dvě nejzásadnější: *„1. Lidem se zdravotním postižením musí být dána rovnocenná příležitost, aby se podíleli na stanovení vlastních potřeb, na volbě a rozsahu kontroly.*

2. Osoby se zdravotním postižením se musí sami podílet na výzkumu, vývoji, plánování a rozhodování o záležitostech, které jsou spojeny s jejich životem, a to na všech úrovních.“ (Hrdá, 2001, s. 6).

b) Vývoj osobní asistence u nás

Jako v ostatních evropských zemích byla historicky sociální péče záležitostí rodiny a blízkých. Poprvé se osobní asistence objevila v policejním řádu Ferdinanda I. v roce 1552.

Ferdinand I. Zavedl povinnost postarat se o nemocné a chudé. Státní sociální služba v té době byla převážně represivního charakteru.

V období komunismu došlo k velkému zvratu v poskytování sociální péče a jeho vývoji. Veškerou odpovědnost převzal stát. (Kolář, 2008)

Totalitní režim nebyl myšleně nakloněn. Lidé s postižením nesplňovali ideál toho, jak má člověk vypadat, a do společnosti uniformního dokonalého charakteru se nehodili. V té době se jednalo ve jménu lidu. Na osoby mající určité postižení nebyl brán ohled. Zřizovaly se ústavy, které byly co nejdále od civilizace, tak aby nebyly na očích a nevznikaly tak zbytečné spekulace o fungování tehdejšího systému. (Zoulková, 2008)

Po Sametové revoluci 1989 se začala osobní asistence opět postupně rozvíjet. S prvním návrhem na poskytování služeb osobní asistence přišla Pražská organizace vozíčkářů (POV). Přihlásila se za člena IL. Její zaměstnanci upravili pravidla podle svých představ a cílů. V roce 1991 začalo osobní asistenci využívat deset klientů POV. Hlavními propagátory a uživateli byli Zdenka Hanáková a Petr Vojtík.

Cílem POV je integrace lidí s postižením mezi ostatní spoluobčany. Umožnit jim tak stejné podmínky pro život.

Jako o prvním klientovi u nás, který využíval služby OA, se mluví o Janě Hrdé. Ona sama prodělala těžký úraz. Po smrti její matky, která se starala o ní a o její dvě děti, začala používat placenou osobní asistenci. Zásady, které byly používány při její asistenci, se ztotožňovaly se zásadami používanými ve světě.

Postupem času pracovníci POV začali rozšiřovat OA po celé republice. Začalo se hlásit více a více asistentů. Hlavní motiv těchto lidí v prvopočátku byla empatie a touha pomoci potřebným (Hrdá, 2006).

2.1.4 Druhy osobní asistence

Mezi základní druhy OA dané zákonem patří OA sebeurčující, řízená, všeobecná, speciální, dobrovolná a společenská. Dalšími druhy jsou školní a pedagogická. Tyto dvě asistence mají své zákony a předpisy.

Sebeurčující typ asistence

Sebeurčující asistence nevyžaduje žádné odborné vzdělání asistentů. Tuto asistenci může vykonávat kdokoli, kdo splňuje podmínky dané zákonem. V této asistenci si klient řídí svého asistenta sám. Organizuje a plánuje jeho práci (Novosad, 2006).

Ve světě má tento druh velkou oblibu.

Jsou v ní použity čtyři základní principy hnutí Independent Living, které zní:

1. Delimitace. Služba OA je vykonávána bez omezení času, v klientovo přirozeném prostředí a jsou uskutečněny pouze činnosti, které klient potřebuje.
2. Deprofesionalizace. Klient instruuje své asistentky sám, asistenti nejsou profesionály.
3. Demedikalizace. Lékařskou pomoc vyhledává člověk s postižením pouze v případě zdravotních těžkostí, není tedy pouhým předmětem lékařské péče. Zkoumají se tedy pouze jeho sociální potřeby.
4. Deinstitutionalizace. Uživatel osobní asistence má možnost žít ve svém bytě. Nemusí žít ve speciálním zařízení. Svou asistenci si řídí sám bez přítomnosti mezičlánků.

(Hrdá, 2006)

Řízená osobní asistence

Při vykonávání řízené OA je zapotřebí odborné vzdělání asistenta. Osoby využívající této asistence nejsou schopni řídit si svůj život samostatně. Jedná se především o osoby se smyslovým, mentálním nebo psychickým postižením. V tomto případě klient neučí ani neškolí své asistenty. Zákon o sociálních službách popisuje řízenou OA tak, že jí provádí právnické osoby, které musí mít kvalifikaci a poskytovatel je povinen se řídit standardy kvality sociálních služeb (Hrdá, 2006).

Všeobecná osobní asistence

Jedná se o širokospektrální činnost. Nejde jí předem plánovat a cíleně zaměřit na pomoc v určité oblasti klientových potřeb. Jde o aktuální stav, situaci a potřeby klienta (Novosad, 2006).

Speciální osobní asistence

Tento druh asistence se zabývá zaměřením na konkrétní věc. Jsou to asistence zaměřeny na vzdělávání, práci, chráněné bydlení, pomoc matkám starajícím se o osobu se zdravotním či jiným postižením atd. (Musálková, 2012).

Dobrovolná osobní asistence

Dobrovolnou OA může zprostředkovat jak klient, tak organizace. Podle toho, kdo ji má na starost, se řídí její pravidla a průběh. Tím pádem může být i řízená i sebeurčující. Dobrovolnická činnost se poskytuje bez finančního ohodnocení. Dobrovolnictví nenahrazuje plnohodnotné zaměstnání nebo kariéru. Jedná se o součást sociální práce, který je poskytován laickou veřejností (Matoušek, 2008).

Společenská osobní asistence

Její obsahem jsou nejčastěji doprovody a společnost např.: četba, rozhovory, komunikace). Může se také jednat o úklid, pracovní pochůzky, nákup atd. Tento druh asistence poskytují agentury nebo fyzické osoby podle konkrétního požadavku. Platba za tyto služby není omezena (Musálková, 2012).

2.1.5 Náplň osobní asistence

Hrubá (2001, s. 15) popisuje OA takto: „*Poučení o náplni práce se dá shrnout takto: vše záleží na domluvě klienta (osoby, již dá klient důvěru) s osobním asistentem.*“

Jak u asistence sebeurčující, tak řízené není náplň jistě daná. Často se mění podle aktuálních potřeb klienta.

Zákon o sociálních službách jasně definuje základní činnosti, které poskytují sociální služby.

Jedná se o tyto činnosti:

- a) Pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu.
  1. pomoc při nasycení
  2. pomoc při ošacení
  3. pomoc v orientaci venku i vevnitř
  4. pomoc při přesunech
- b) Pomoc při osobní hygieně
  1. pomoc při používání toalety
- c) Pomoc při zajištění stravy
  1. příprava jídla a pití
- d) Pomoc při zajištění chodu domácnosti
  1. úklid, nákup, pochůzky

- e) Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti
  - 1. podpora rodiny
  - 2. nácvik motorických, sociálních a psychických dovedností
- f) Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím
  - 1. doprovod do školy, zaměstnání, k lékaři, za kulturou
- g) Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (Králová a Rážová, 2012).

Zároveň osobní asistent musí dodržovat individuální plánování, které má klient sjednané se sociálním pracovníkem. Individuální plánování neboli Individuální plán rozvoje uživatele služby osobní asistence slouží jako nástroj, který pomáhá asistentovi k ujasnění, co přesně má dělat (Johnová, 2011).

2.1.6 Subjekty osobní asistence

2.1.6.1 Klient

Klient je osoba, která potřebuje ke svému životu pomoc druhých. Bez této pomoci by nebyl schopen základních úkonů, které jsou třeba pro jeho základní potřeby. Jde o pomoc při přesunech, hygieně, uvaření a podání jídla, doprovod do práci či za kulturou a mnoho dalších aktivit. Mezi základní úkony patří první čtyři uvedené.

Podle zdravotního postižení dělíme obvykle klienty do základních skupin na jedince s tělesným, smyslovým a mentálním postižením. První z nich jsou klienti s tělesným znevýhodněním, zejména vozíčkáři. Sami vozíčkáři preferují typ sebeurčující OA. Ne vždy je možné osobní sebeurčující asistenci využít, záleží na míře tělesného postižení klienta.

Tělesné postižení lze rozdělit do dvou kategorií. Na postižení vrozené a získané. První z nich je postižení vrozené. Je to například dětská mozková obrna (DMO). Tito klienti s tímto typem jsou zvyklí odjakživa se svým hendikepem žít a vyrůstat. Ví, jak své potřeby přizpůsobit svému hendikepu. Využívají osobního asistenta, ale často mají problém požádat o pomoc. Většina z nich vyrůstá v běžném životě zdravých lidí. Asistenta využívají pouze na nezbytné činnosti, které sami nezvládnou. Později, když se tito klienti osamostatňují a jsou odkázáni sami na sebe, se nejčastěji potýkají s organizací vlastní domácnosti. Do osamostatnění nejčastěji žili doma s rodiči, kteří zastávali úlohu osobního asistenta. V případě takového klienta je očekávána od osobního asistenta velká ohleduplnost, trpělivost a šetrný přístup.

Klienti se získaným postižením dříve žili životem bez omezení. Po úrazu nebo nemoci se musí přizpůsobit svému získanému hendikepu, ale nemusí se učit základním věcem jako je například vaření, praní, úklid atd. Nemusí je zvládat fyzicky, ale teoreticky je znají. Tito klienti obecně mají větší problém požádat o pomoc než klienti s vrozeným postižením. Z počátku se nedovedou přizpůsobit změněné situaci. V tomto případě je potřeba velká dávka trpělivosti a shovívavosti.

Dalšími postiženými, kterým je osobní asistence poskytována, jsou klienti se smyslovým znevýhodněním. Největší důraz při asistenci těmto klientům se klade na zprostředkování styku s prostředím. Smyslově postižené klienty dělíme na neslyšící a nevidomé.

Hlavním úkolem při asistenci neslyšícímu je zprostředkování komunikace pomocí znakové řeči. U nevidomých klientů je převážně o průvodcovství.

Další skupinou, která využívá služeb osobní asistence, mohou být klienti s mentálním postižením, a to jak s vrozeným, tak se získaným. Největší pomoc potřebují s integrací do společnosti. Osobní asistence je jedna z příležitostí jak tak učinit. Ve většině případech se jedná o řízenou asistenci. Tito klienti potřebují pomoc ve všech ohledech. S pomocí v domácnosti, při kontaktech s úřady, komunikaci se zaměstnavatelem a mnoha dalších.

Asistenti pro tuto třetí skupinu musí absolvovat kurzy a výcvik. Musí se průběžně vzdělávat (Hrdá, 2001).

2.1.6.2 Osobní asistent

Osobní asistent hraje nejdůležitější roli v uskutečnění služby osobní asistence. Tato profese je náročná jak po fyzické stránce, zde jde převážně o úkony spojené s manipulací s klientem, tak po psychické stránce, kde hraje velkou roli stres. Pro osoby, kteří využívají osobního asistenta, tato osoba představuje pomoc se začleněním do společnosti.

(<http://www.accessiblesociety.org /topics/persasst/index.htm>).

Předpoklady, které by měl osobní asistent mít

Tak jako v jiných profesích k práci osobního asistenta je zapotřebí odbornost. Jedná se tak o vědomosti a dovednosti, které je potřeba pro tuto profesi osvojit. Odbornost lze získat formou studia ve škole nebo formou kvalifikačních kurzů.

Důležitý je, tak jako u ostatních pomáhajících profesí, vztah mezi asistentem a klientem (Kopřiva, 2006).

Předpoklady, které jsou požadovány po asistentovi, jsou rozděleny do tří skupin. Dělí se na obecné, kvalifikační a osobnostní.

Obecné předpoklady

Zákon č. 108/2006 Sb., O sociálních službách, definuje tyto předpoklady. Bezúhonnost (dokládá se výpisem z trestního rejstříku), zdravotní způsobilost (zjišťuje se vydáním lékařského posudku, který vydává praktický lékař) a způsobilost k právním úkonům (fyzická osoba je způsobilá právními úkony).

Kvalifikační předpoklady

Tyto předpoklady vycházejí rovněž ze zákona č. 108/2006 Sb., Ten, kdo absolvuje minimálně středoškolské studium a má kurz osobního asistenta, může tuto profesi vykonávat. Důležitou roli v nárocích na kvalifikaci hraje typ osobní asistence (řízená, sebeurčující). Na základě typu asistence jsou neseny kvalifikační předpoklady. (Hrdá, 2001). Podle Matouška (2003) by měl pracovník OA být minimálně proškolen agenturou, ve které je zaměstnán.

Osobní předpoklady pro práci osobního asistenta

Hlavní roli u této profese hraje jak duševní, tak fyzické zdraví. Vlastnosti, které by měl asistent mít, definuje Uzlová (2010, s. 31) jako: „trpělivost, laskavost, empatie, důstojnost, flexibilita, vstřícnost, schopnost komunikace, spolehlivost“.

2.1.6.3 Organizace poskytující služby osobní asistence

Organizací poskytující službu osobní asistence je na území Prahy několik. Jako příklad to jsou Hewan, Melius a Asistence o.p.s.

První z nich je Hewan, který nabízí kromě služeb osobní asistence také autodopravu po Praze. OA poskytují od roku 1997 v místě pobytu klienta. Služba je poskytována 24 hodin denně, každý den (<http://www.osobniasistent.cz/>).

Druhou organizací je občanské sdružení Melius. OA poskytují od roku 2010. Cílovou skupinou jejich služeb nejsou jen osoby s tělesným nebo kombinovaným

postižením, ale také osoby v krizi a senioři. Věková struktura klientů této organizace je od 19 let až po 80 let (<http://osobniasistence.melius.cz/domu.html>).

Největší a nejznámější organizace sociálních služeb je Asistence o.p.s. Poskytuje služby 250 osobám s tělesným a kombinovaným postižením. Hlavním cílem Asistence je podpořit své klienty v samostatnosti a svobodě žít tam, kde chtějí. Organizace kromě služby osobní asistence dále nabízí tranzitní program, dobrovolnictví, podporované zaměstnání, psychologické poradenství a ergoterapeutické služby.

2.2 Licenční kurz

Zájemce o práci osobního asistenta by měl splňovat následující kvalifikační požadavky: minimálně střední vzdělání, dobrý zdravotní stav, trestní bezúhonnost a absolvování licenčního kurzu pro pracovníky v sociálních službách s akreditací MPSV. V některých organizacích je povinností splnit kurz nejpozději do dvou let od zahájení činnosti osobního asistenta.

Kurzy zajišťují neziskové organizace, poskytovatelé sociálních služeb, které získaly příslušnou akreditaci a řídí se *zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách* (Uzlová, 2010). Kurz se skládá z části obecné (teorie) a speciální (praxe).

Do obecné části patří témata:

- a) Úvod do problematiky kvality v sociálních službách, standardy kvality sociálních služeb.
- b) Základy komunikace, rozvoj komunikačních dovedností, asertivita, metody alternativní komunikace.
- c) Úvod do psychologie, psychopatologie, somatologie.
- d) Základy ochrany zdraví.
- e) Etika výkonu činnosti pracovníka v sociálních službách, lidská práva a důstojnosti.
- f) Základy prevence vzniku závislosti osob na sociální službě.
- g) Sociálně-právní minimum.
- h) Metody sociální práce.

Do speciální části kurzu patří:

- a) Základy péče o nemocné, základy hygieny, úvod do problematiky psychosociálních aspektů chronických infekčních onemocnění.

- b) Aktivačně, vzdělávací a výchovné techniky, základy pedagogiky volného času.
- c) Prevence týrání a zneužívání osob, kterým jsou poskytovány sociální služby.
- d) Základy výuky péče o domácnost.
- e) Odborná praxe
- f) Krizová intervence.
- g) Úvod do problematiky zdravotního postižení.

Zvládnutí jednání osoby, které je poskytována sociální služba, které ohrožuje její zdraví a život nebo zdraví a život jiných fyzických osob, včetně pravidel šetrné sebeobrany. Minimální rozsah tohoto kurzu je 150 výukových hodin. Zvláštní část obsahuje minimálně 80 hodin.

2.3 Vysokoškolské studium v oblasti aplikovaných pohybových aktivit

2.3.1 Definice Aplikované tělesné výchovy a sportu

Studijní vysokoškolský obor ATV

Obor věnující se vzdělání odborníků v oblasti osob se specifickými potřebami se nazývá Aplikovaná tělesná výchova (ATV). Obsahem APA je převážně oblast školní tělesné výchovy a zároveň je obsažena v oboru kinantropologie, který se v České republice nazývá aplikované pohybové aktivity. U nás je možné tento obor studovat na dvou univerzitách. V Praze je to Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy, kde tento obor nese název Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami a v Olomouci na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého, kde se tento obor jmenuje Aplikovaná tělesná výchova.

Absolventi tohoto oboru se stávají odborníky v oblasti tělesné výchovy, rekreaci a sportu pro všechny. Úkolem APA je vytvoření ideálních podmínek pro vylepšení kvality života osob se specifickými potřebami. Snahou je integrace těchto lidí do běžné populace pomocí pohybových aktivit.

Aplikovaná tělesná výchova je také definována jako forma socializace a udržení si fyzické zdatnosti a duševní pohody. Bohužel povědomí o tomto oboru je u veřejnosti velmi malé (Vařeková a kol., 2014).

Obsah studia APA:

Práce s osobami se specifickými potřebami vyžaduje odborné znalosti z několika oblastí:

- Speciální pedagogiky
- Pedagogickou/ učitelskou způsobilost
- Tělesnou výchovu
- Aplikované tělesné aktivity

Výhodou tohoto studia je možnost studia i osobám se zdravotním postižením. Studium je rozděleno na bakalářské (tříleté) a magisterské (dvouleté) studium (Vařeková a kol.,2014).

Bakalářské studium:

Po ukončení bakalářského studia student získá možnosti uplatnění v profesích: Odborný lektor (vedoucí střediska volného času, asistent pedagoga), pracovník centra zdravotně postižených (sportovní svazy a oddíly), administrativní pracovník, asistent pedagoga (ve školkách, školách určených pro žáky, kteří potřebují speciální vzdělávání), vychovatel v domově mládeže (Vařeková a kol. 2014).

Magisterské studium:

Tito studenti získávají možnost působení v:
Učitel tělesné výchovy na základních a středních školách, vychovatel, instruktor, poradce pro pohybové aktivity, organizátor, speciálně pedagogický pracovník zaměřený na APA (Vařeková a kol. 2014).

2.3.2 Historie Aplikované tělesné výchovy a sportu na Fakultě tělesné výchovy a sportu

Dřívějším názvem dnes jmenovaného oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami byl Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených. Tento obor byl založen v roce 1992, kdy se otevřel jako tříleté bakalářské studium. Následné magisterské studium bylo otevřeno až v roce 1996. Počet absolventů tohoto oboru během dvaceti let čítá přes 650 studentů i se studenty se zdravotním postižením.

V roce 2004 proběhla akreditace tohoto oboru. Byla do něj zařazena tělesná výchova a sport. V důsledku této akreditace obor ztratil svoji samostatnost a tím došlo k omezení možnosti studovat žákům se zdravotním postižením. Ke konečnému názvu dnešní podoby (Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami) došlo v roce 2014, kdy bylo otevřeno jak denní, tak kombinované studium. Studenti tohoto oboru tak musí absolvovat studium TVS (Tělesné výchovy) dále předměty ze speciálně pedagogických a klinických předmětů (Vařeková a kol.,2014/5).

2.4 Teorie vzdělávání osobní asistence

2.4.1 Úvod do teorie vzdělávání

Vzděláváním se zabývá pedagogika, konkrétně teorií výuky pak didaktika. Didaktika shrnuje pedagogické zásady, které jsou důležitou součástí každé výuky.

Čadílek a Loveček (2005) sepsali tyto zásady:

- názornosti,
- uvědomělosti a aktivity,
- soustavnosti,
- přiměřenosti,
- trvalosti.

Při důsledném dodržování těchto zásad dojde ke zvýšení efektu vzdělávání. Pomocí těchto zásad lze dosáhnout maximální efektivity a účinnosti. Tedy v edukačních programech, které jsou zaměřeny na téma zdravotní postižení, dochází v praxi nejen o sdílené informace, ale převážně o možnost pochopit příběh, prostředí osob se zdravotním postižením, a hlavně jde o možnost praktického vyzkoušení.

Dochází tak k maximálnímu efektu využití, změně postojů vůči těmto osobám a také efektivnější porozumění.

2.4.2 Formy výuky

Formy výuky jsou řazeny do vnějších činitelů vzdělávání. Vytváří tak správné předpoklady pro úspěšný průběh výuky. (Průcha, 2009)

Základní formy vzdělávací činnosti na vysokých školách zahrnují přednášky, semináře, cvičení, exkurze, praxe a samostatné studium.

- a) Přednášky - Studenti se učí základní informace o daném tématu.

- b) Cvičení - Dochází k upevnění získaných informací z přednášek, dále se tyto nabyté vědomosti rozvíjejí a prohlubují.
- c) Exkurze - Jejich hlavním úkolem je spojení reálných objektů a teoretické vědomostí. Exkurze slouží k seznámení s metodami práce v praktickém životě.
- d) Praxe - Formou praxe dochází k získání zkušeností na konkrétním pracovišti (Rohlíková, Vejvodová, 2012).

Organizační formy výuky dělíme na:

Frontální (hromadná) výuka:

Typickým znakem této výuky je jednosměrná komunikace od učitele ke studentům.

Skupinová výuka:

Studenti pracují v malých skupinkách. Důležitou roli hraje debata o problémech, spolupráce, zpětná vazba, zaměření na společný cíl.

(http://www.pf.ujep.cz/obecna-didaktika/pdf/Organizacni_formy_vyuky.pdf)

Projektová výuka:

Cílem této výuky je vybudovat ve studentech schopnost samostatně se učit. Zároveň pomocí projektů studenty motivovat k učení. Tato forma výuky umožňuje prostor pro integraci poznatků z různých oborů, realizaci cílů základního vzdělávání a rozvíjí klíčové kompetence (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009).

2.4.3 Cíle výuky

Určení konkrétních cílů je pro samotného učitele ta nejdůležitější činnost. Tyto cíle vyučující využívá pro volbu výukové strategie. Zároveň se k nim vrací při hodnocení výuky. Jsou zaměřeny na konkrétní vyučovací hodinu a na konkrétní téma výuky.

V dnešní době se využívá definování cílů hodiny v rovině kognitivní, afektivní a psychomotorické.

poznávací (kognitivní) cíle: Tyto cíle vedou ke sdělení informací a poznatků. Dosáhnout jich můžeme v sedmi hierarchicky uspořádaných stupních dle názornosti. To znamená od nejjednoduššího po nejsložitější.

V osobní asistenci se tedy jedná o standardy, pravidla, legislativu a etiku.

výchovné (afektivní) cíle: Dochází k tvorbě hodnot, postojů, etických stanovisek, názorů a tvoření hodnotové orientace. Jako u poznávacích cílů i tady lze tyto cíle řadit od nejjednoduššího po nejsložitější.

Řadíme je takto:

- přijímání hodnot,
- reakce na ni,
- oceňování hodnot,
- integrování hodnot,
- internalizace hodnot v charakteru.

výcvikové (psychomotorické) cíle: Jedná se o praktické osvojení motorických dovedností.

- imitace (nápodoba)
- manipulace (praktická cvičení)
- zpřesňování
- koordinace
- automatizace

Tady se v osobní asistenci jedná o přesuny, manipulaci, hygieně, stravování atd.

(Podlahová a kolektiv, 2012).

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíle a úkoly práce

3.1.1 Cíle

Cílem bakalářské práce je věnovat se problematice výuky základů osobní asistence v odborných předmětech na Fakultě tělesné výchovy a sportu oboru Tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami. Zjišťování stavu a hledání možností pro zlepšení. Dílčím cílem je zjištění reakce absolventů workshopu.

3.1.2 Úkoly práce

V bakalářské práci jsou sestaveny tyto úkoly:

- a) Studium materiálů týkající se profese osobní asistence. Historii, pravidla, zásady, zákony, které se vztahují k tomuto tématu. Dále získat informace o oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami. A jako poslední část získat povědomí o teorii vzdělávání a metodologii bakalářské práce,
- b) zvolit vyhovující termín k realizaci edukační ukázkové hodiny.
- c) vyhledat cílovou skupinu,
- d) sestavit program workshopu,
- e) sepsat anketu,
- f) uspořádat dvě edukační hodiny pro první a druhý ročník oboru Aplikované tělesné výchovy a sportu osob se specifickými osobami,
- g) vyhodnotit anketu,
- h) sepsat teoretickou část bakalářské práce,
- i) sepsat praktickou část bakalářské práce.

3.2 Výzkumné otázky

VO1: Setkávají se studenti oboru ATVS OSP s tématem OA v rámci svého studia?

VO2: Může realizovaný workshop zlepšit povědomí o OA?

VO3: Měli by studenti zájem o realizaci licenčního kurzu OA na fakultě v rámci studia?

VO4: V čem spočívá hlavní benefit propojení zkušeností s OA a studiem APA?

3.3 Metodika výzkumu

3.3.1 Použité metody

Pro potřeby výzkumného šetření byla zvolena kvalitativní výzkumná metodologie.

Kvalitativní výzkum obsahuje popis individuálních a sociálních problémů. Hlavním cílem výzkumu je vytvoření komplexního obrazu o zkoumaném problému. Jde o hloubkové studium případů, kvalitativní pozorování a různé formy rozhovorů. Tento výzkum probíhá často v přirozených podmínkách sociálního prostředí. Plán výzkumu se během něj mění, rozvíjí se, přizpůsobuje se podle daných okolností a výsledků výzkumu (Hendl, 2016).

Výzkum probíhal v několika fázích.

1. V rozsáhlé první části byly shromažďovány teoretické i praktické informace o problematice osobní asistence.
2. V druhé fázi výzkumu proběhlo šetření u sedmnácti studentů prvního a sedmnácti druhého ročníku pomocí ankety, která obsahovala uzavřené otázky. Anketa byla rozdána bezprostředně po ukončení edukačního programu. Účastníci edukačního programu měli na vyplnění 30 minut. Anketa byla rozdána 34 účastníkům edukačního kurzu. Všechny anketní lístky byly úplně a správně vyplněny.
3. Ve třetí fázi proběhl se dvěma vybranými absolventkami edukačního workshopu rozhovor. Jedna z nich pracuje jako osobní asistentka a druhá nemá zkušenosti s prací osobní asistentky. Realizace rozhovoru byla uskutečněna pomocí sociální sítě Facebook pomocí aplikace Messenger. Vzor rozhovoru je uveden v příloze.
4. Dále proběhlo výzkumné šetření s vybranými studenty, kteří kombinují studium s prací osobního asistenta. Jednalo se o studenty druhého, třetího a magisterského studia. Šetření proběhlo formou ankety, která obsahovala otevřené otázky. Anketa byla vypracována jako elektronická a rozeslána absolventům oboru ATVS OSP emailem. Vzorové ankety jsou uvedeny v příloze.

Ankety byly vyhodnoceny v absolutních a relativních hodnotách a výsledky vyjádřeny v grafech.

3.3.2 Metoda sběru dat

Pro naplnění základního cíle zkoumání významu znalosti a zkušenosti s OA pro studenty studia ATVS OSP byly kromě analýzy literárních pramenů zvoleny následující metody sběru dat.

1) Anketa vlastní konstrukce pro studenty účastnící se workshopu OA.

Tato anketa obsahovala celkem devět otázek. Anketa byla sepsána na základě mých znalostí a zkušeností v oboru osobní asistence. Otázky byly převážně uzavřené, pouze jedna z otázek měla otevřenou odpověď. Testování proběhlo anonymně a informace v něm obsažené byly využity pouze pro potřebu přímo tohoto výzkumu.

V anketě byly uvedeny okruhy týkající se převážně pojmu osobní asistence. Nejprve byly otázky zaměřené na znalost profese osobní asistence. Dále se anketa věnovala zjištění výuky základů osobní asistence u nás na fakultě. V závěru ankety byly otázky týkající se o zájem realizace licenčního kurzu.

2) Polostrukturované rozhovory s vybranými účastníky workshopu po šesti měsících.

Druhým zdrojem byl rozhovor se studentkami druhého ročníku, které absolvovaly edukační hodinu. Rozhovory byly zaměřeny na názor na workshop z hlediska rozsahu a obsahu.

3) Anketa s otevřenými otázkami pro studenty ATVS OSP, kteří kombinují či v minulosti kombinovali studium a práci osobního asistenta.

V této anketě byly použity jen otevřené otázky, zaměřené na prolínání práce osobního asistenta se studiem.

3.3.3 Organizace výzkumu

Významnou součástí našeho výzkumu byla organizace praktického workshopu, s cílem vyzkoušet realizaci této praktické výuky přímo v prostorách FTVS, včetně materiálního a prostorového zabezpečení a dále názory studentů na tuto formu výuky.

Ve workshopu proběhla ukázka, co vše tato profese obsahuje. Studenti dostali základní informace jak teoreticky, tak možností některé z úkonů si vyzkoušet. Hlavním cílem hodiny bylo jednak zjištění postoje a zájmu o tuto profesi, tak představení licenčního kurzu a jeho budoucí realizaci u nás na fakultě.

Na úvod byli probandi seznámeni v podobě prezentace s cílem a stručnou charakteristikou mé bakalářské práce. K úvodnímu slovu patřilo také představení mých

kolegů, kteří mi na této hodině pomáhali. V prvním případě se jednalo o pracovníka z neziskové organizace Asistence o.p.s. a v druhé hodině pak o mou klientku, oba využívají služeb osobní asistence.

Nejprve účastníci společně prošli všemi třemi stanovišti a seznámili se s jejich náplní (úkoly, činnostmi využívanými v osobní asistenci.)

Dále proběhlo rozřazení do skupin, které se pak postupně na jednotlivých stanovištích vystřídaly.

Úkolem prvního stanoviště bylo polohování hendikepovaného na lůžku. Zde byly přiloženy kontrolní otázky jako například: Co znamená slovo dekubit? Kde se nejčastěji tvoří? Kde vypodložit klienta, aby nedošlo ke vzniku dekubitu? Posledním úkolem prvního stanoviště byl kvíz, který byl složen z pojmů vztahující se k osobní asistenci.

Druhé stanoviště obsahovalo ergoterapeutické pomůcky. Studenti tak měli možnost vyzkoušet například speciálně upravené prkénko, přístroje, nádobí, ale také pomůcky na pomoc při oblékání, přesunu z vozíku na židli atd. Na třetím stanovišti studenti trénovali základní práci s mechanickým vozíkem. Byl připraven slalom, překážky a přesuny.

Závěrem této ukázkové hodiny byl prostor pro diskuzi a vyplnění ankety, kde byli studenti dotazováni na názory, dojmy, užitečnost týkající se proběhlé hodiny.

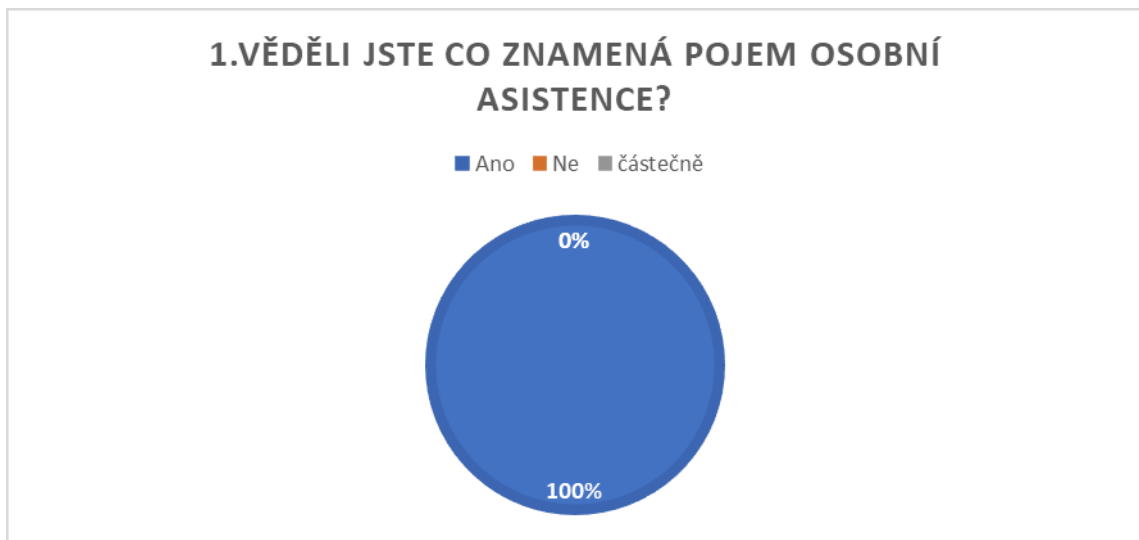
4 VÝSLEDKY

Výsledky jsou rozděleny do tří částí:

1. Písemná anketa, která zobrazuje výsledky v grafech.
2. Rozhovory se studentkami druhého ročníku po půl roce po absolvování edukační hodiny
3. Anketa s otevřenými otázkami pro studenty APA se zkušeností s OA

1. Písemná anketa, která zobrazuje výsledky v grafech

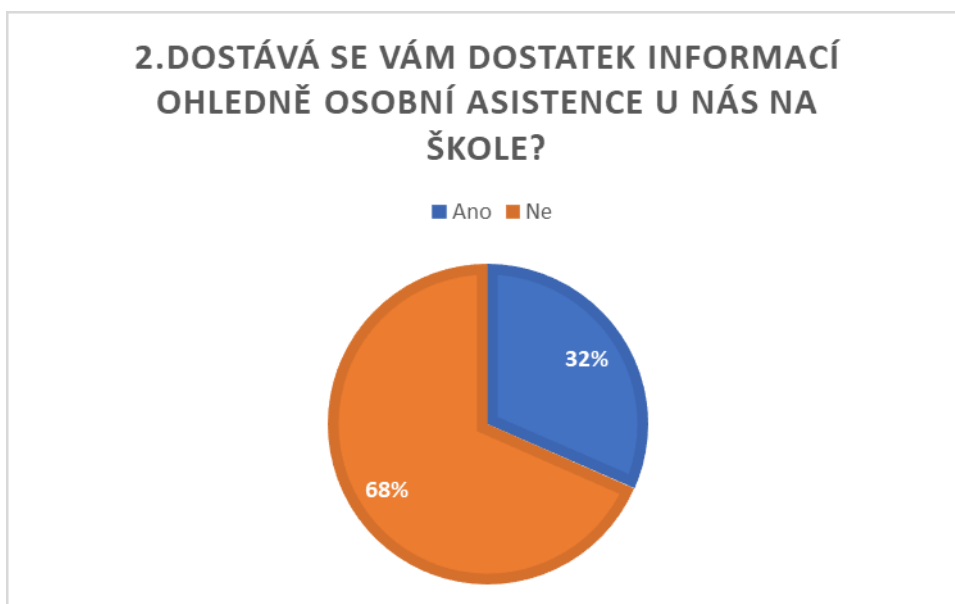
Graf č. 1: Informovanost studentů o pojmu osobní asistence

Zdroj: Vlastní zpracování

V grafu č. 1 jasně vidíme, že povědomí o pojmu osobní asistence je jednoznačné. Na otázku „Věděli jste, co znamená pojem osobní asistence?“ odpověděli všichni tázaní ano.

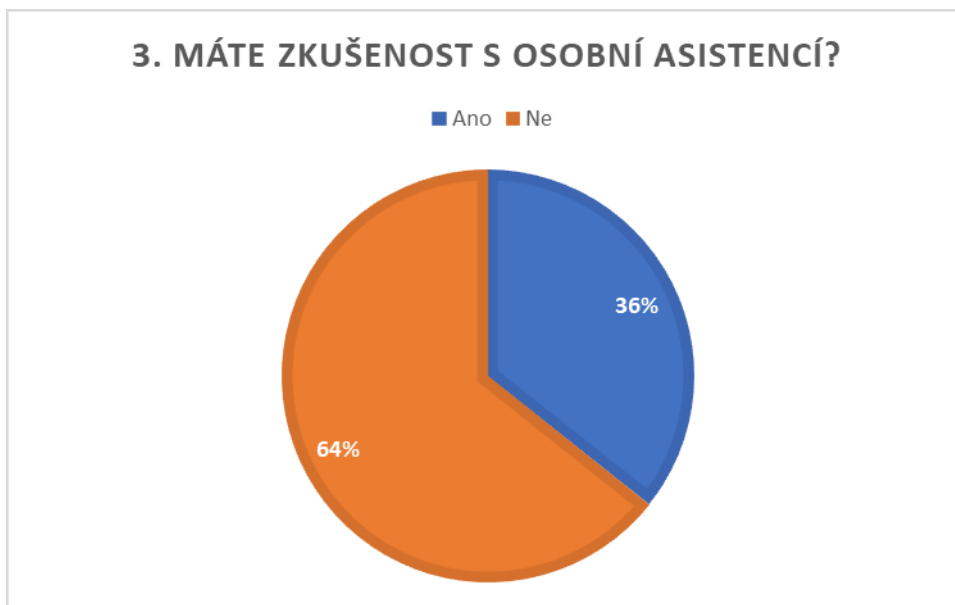
Graf č. 2: Názor studentů ATVS OSP na dostatečné množství informací o osobní asistenci

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu č. 2 je patrné, že informovanost o osobní asistenci je u Nás na škole malá. Na otázku „Dostává se Vám dostatek informací ohledně osobní asistenci u nás na škole?“ odpovědělo 32 % studentů ano a 68 % studentů ne.

Graf č. 3: Zkušenost studentů s profesí osobní asistence

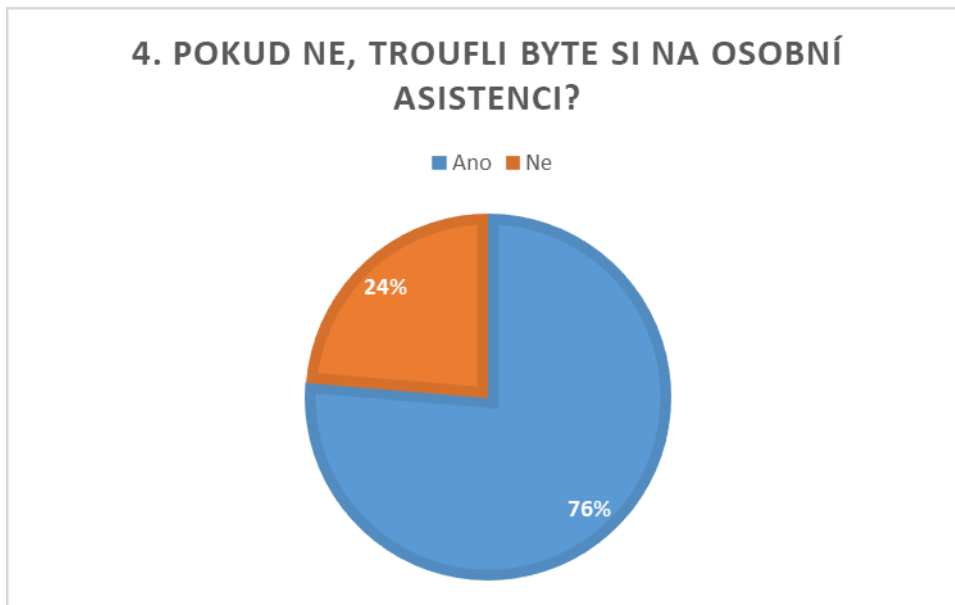

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu č. 3 lze vyčíst, že studenti nemají zkušenost s osobní asistencí. K otázce „Máte zkušenost s osobní asistencí?“ 64 % z nich zvolilo odpověď ano a 36 % zvolilo odpověď ne.

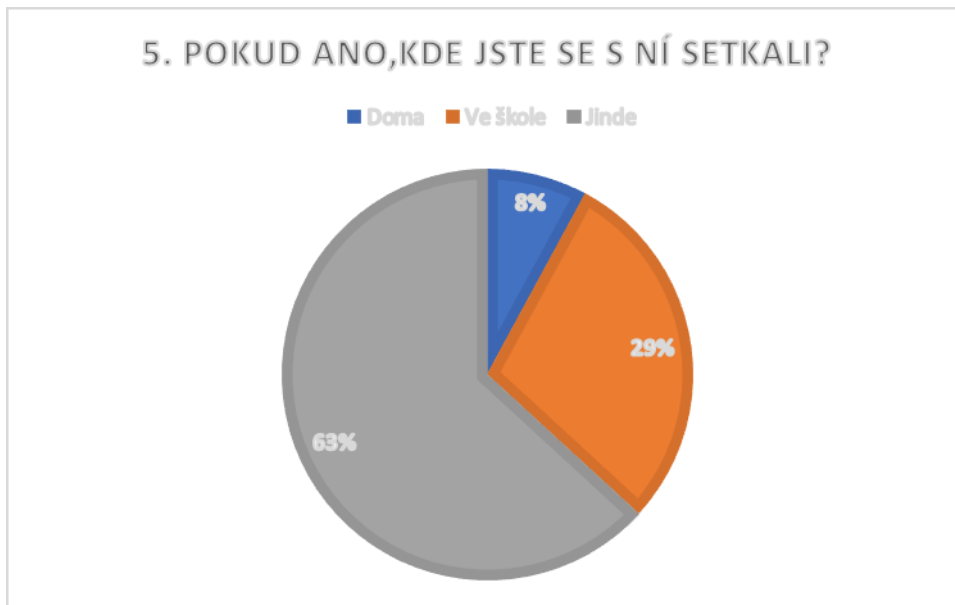
Graf č. 4: Odvaha k osobní asistenci

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 4 navazuje na graf č. 3. Můžeme vidět, že odvahu zkusit obsah a činnosti spojené s profesí osobní asistence má převážná většina. Odpověď na otázku „Pokud ne, Troufli byste si na osobní asistenci?“ byla ze 76 % ano a z 24 % ne.

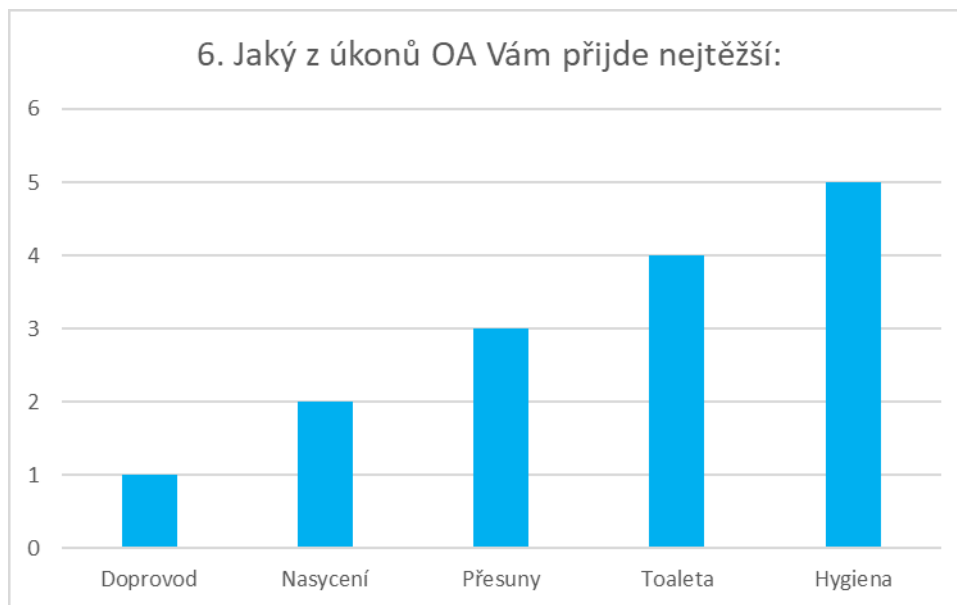
Graf č. 5: Místo setkání s osobní asistencí

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 5 poukazuje na setkání s osobní asistencí ve větší míře mimo domov (8 %) nebo školu (29 %). Více tázaných napsalo, že se s osobní asistencí setkali jinde.

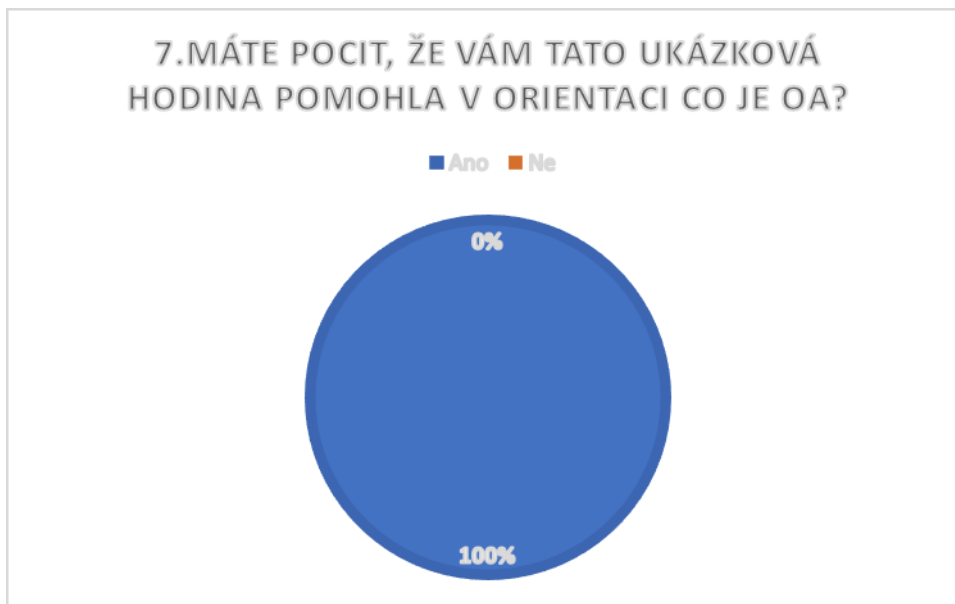
Graf č. 6: Obtížnost úkonů OA od nejjednoduššího po nejtěžší

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu č. 6 je patrné, že za nejobtížnější úkon osobní asistence probandi vyhodnotili, hygienu a naopak jako nelehčí doprovod.

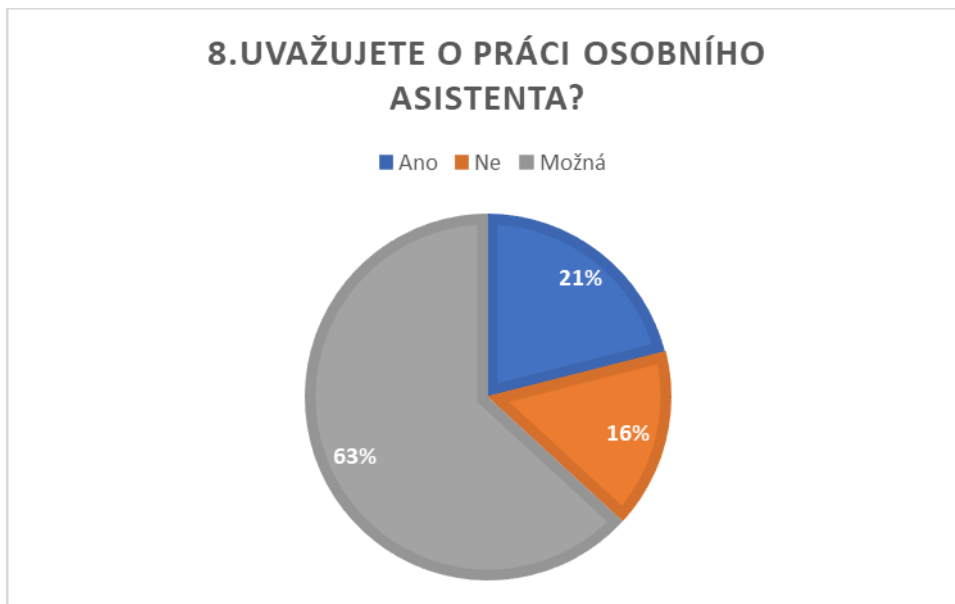
Graf č. 7: Nabytí vědomostí po absolvování edukační hodiny

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu č. 7 je jasně vidět, že pořádání workshopů u nás na fakultě má do budoucna velký potenciál. Na otázku „Máte pocit, že Vám tato ukázková hodina pomohla v orientaci co je osobní asistence?“ Výsledek je odpověď 100 % pro ano a 0 % pro ne.

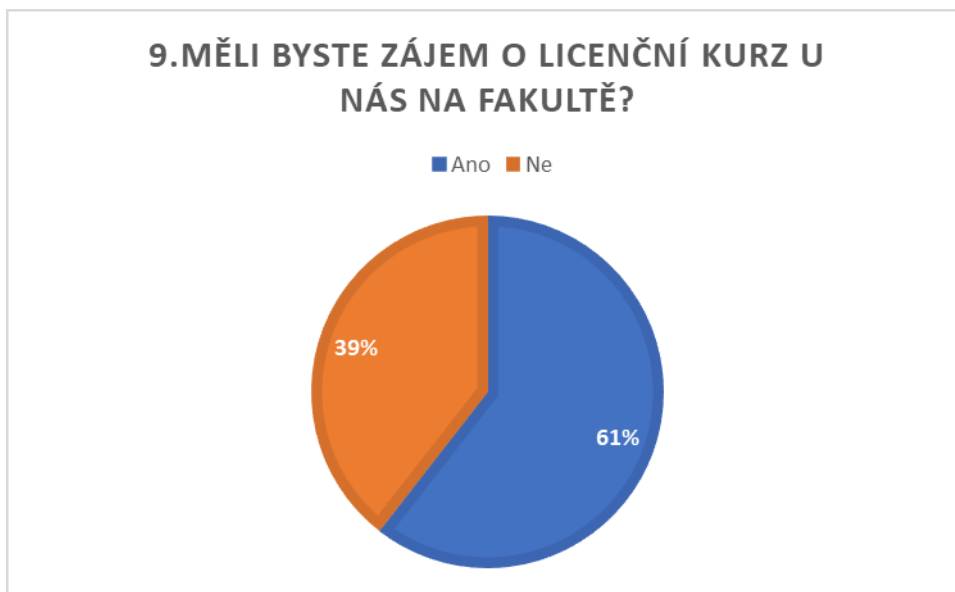
Graf č. 8: Zájem o profesi osobní asistent.

Zdroj: Vlastní zpracování

Na grafu č. 8 je zobrazeno, že po proběhnutí edukační hodiny většina tázaných uvažuje o práci osobního asistenta. Na otázku „Uvažujete o práci osobního asistenta?“ ze 63 % studenti odpověděli ano, 16 % ne a 21 % možná.

Graf č. 9: Zájem studentů o licenční kurz na Karlově univerzitě.

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č.9 ukazuje na zájem o licenční kurz. Zájem projevilo 61%. Nezájem o licenční kurz má 39 % tázaných.

2. Rozhovory se studentkami druhého ročníku po půl roce po absolvování edukační hodiny

První otázka zněla:

1. Dokázala byste popsat vlastními slovy, čeho se workshop týkal a co bylo jeho obsahem? Popište části, které si vybavíte.

Studentka se zkušenostmi osobní asistence odpovídala takto.

„Workshop seznamoval účastníky s problematikou lidí s určitým postižením – s každodenními těžkostmi, se kterými se musejí potýkat. Dále seznamoval s obecnými pojmy z oblasti OA a pronikal v některých oblastech více k jádru problému (viz dekubity). Oblasti: prevence a polohování proti dekubitům, manipulace s invalidním vozíkem, specifické pomůcky, odpověď na pojmy spojené s problematikou.“

Studentka, která nemá zkušenost s prací osobního asistenta, odpověděla.

„Workshop byl velice přínosný. Myslím, že plno spolužáků nemělo moc představ o tom, co asistence přináší. A jak náročná, ale zároveň krásná může být.

Bylo nám představeno, jak pečovat o pacienta, jak bojovat proti dekubitům, jak si může klient pomoci sám při stravování a přemísťování s pomůckami. Zde byly názorné ukázky, mohli jsme si to sami vyzkoušet. Dále přeprava klienta na vozíku, též jsme zkoušeli vytažení do schodů a sjíždění ze schodů.“

Obě studentky i po uplynutí šesti měsíců popsaly přesný průběh workshopu.

Druhá otázka byla:

2. Přinesl pro Vás workshop něco nového?

Studentka se zkušenostmi odpověděla takto.

„Plno věcí už znám osobně z praxe, ale vždy je dobré si nějaké základy zopakovat.“

Druhá studentka:

„Rozhodně ano, bylo moc pěkné poslouchat přednášku od studentky, která je do této práce zapálená.“

Zatímco pro studentku se zkušenostmi s profesí osobní asistentky byla edukační hodina převážně opakování a připomenutí základních dovedností její stávající profese, pro druhou studentku, která nemá zkušenosti v této oblasti, byla tato ukázková hodina velkým přínosem.

Třetí otázka směřovala na pozitivum workshopu:

3. Co se Vám líbilo?

Jako první odpovídala studentka věnující se osobní asistenci. *„Líbila se mi oblast, kde se pracovalo se speciálními pomůcky – např. nakrájet si jídlo jako osoba se specifickými potřebami. Čím více je člověk neschopný dělat určité pohyby/úkony, tím více chápe obtížnosti života osob se specifickými potřebami. „*

Jako druhá studentka oboru ATV OSP.

„Názorné ukázky, tvoje připravenost, pomůcky, materiály, celkový výstup, opravdu podala jsi nám to tak, že jsme si z toho všichni odnesli jen to pozitivní.“

Studentka, která pracuje jako osobní asistentka, vyzdvihla v tom, co se jí líbilo stanoviště číslo dvě (vyzkoušení ergoterapeutických pomůcek).

Studentka oboru APTV OSP otázku, co se jí líbilo, popsala obecně jako celek. Vyzdvihla pomůcky, materiály, výstup.

Čtvrtá otázka poukazovala na možnost doplnění workshopu:

4. Co by podle Vás bylo možné ještě doplnit?

Osobní asistentka odpověděla.

„Myslím si, že přínosné by bylo, kdyby si každý mohl vyzkoušet invalidní vozík v terénu, kdy by musel zvládnout těžkosti každodenního života – např. jen cesta do práce/do školy.“

Studentka odpověděla.

„Nic“

Osobní asistentka považuje za přínosné práci s invalidním vozíkem i mimo budovu školy. Jízda na invalidním vozíku je jiná v učebně a jiná v terénu.

Studentka se na tuto otázku vyjádřila stručně. Její odpověď zněla jednoznačně, nic by nedoplňovala.

Pátá otázka byla zaměřena o poskytnutí názoru na zařazení OA do studia oboru ATV OSP:

5. Domníváte se, že je možné a vhodné, aby základy OA byly součástí studia ATVS OSP? Proč?

Studentka se zkušenostmi.

„Ano, určitě. Vždy je velmi důležité znát kromě teorie také praxi nebo alespoň možnost si určité poznatky vyzkoušet, probrat podrobněji. Jako osobní asistentka vím, kolik věcí jsem se musela naučit sama a co jsem ve škole nezískala“

Studentka oboru.

„Ano, sice se o osobní asistenci dozvídáme ve většině našich předmětů, ale samostatný předmět OA by byl perfektní. Z mého pohledu by byl nejlepší praktickou formou.

V našem oboru je nejdůležitější praxe, ano teorie je nepostradatelná, ale osobně si myslím, studium v praxi je nejlepší“

Obě studentky se shodly na zařazení osobní asistence do studia ATVS OSP. Obě by uvítaly možnost praxe v této oblasti.

Šestá otázka se týkala možnosti, kdy a kde je vhodné zařadit základy OA:

6. V jakém předmětu a v jaké fázi studia?

Studentka pracující jako osobní asistentka.

„Kurz OA bych dost pravděpodobně zařadila do druhého ročníku, když už si student projde základní teorií v prvních dvou semestrech. Nejlépe mi to sedí k předmětu Ucelená rehabilitace, popř. Základy somatopedie.“

Studentka bez zkušenosti odpověděla: *„Letní semestr 1. ročníku.“*

Zatímco studentka se zkušenostmi by výuku základů OA zařadila do druhého ročníku studia, studentka bez zkušeností by OA zařadila do prvního ročníku.

V sedmé otázce byly studentky tázány na výhody zkušenosti OA pro obor ATVS OSP:

7. V čem se domníváte, že spočívají výhody zkušenosti s OA pro obor ATVS OSP?

Studentka, která se věnuje OA, odpověděla.

„Výhodou je určitě získání většího rozsahu znalostí pro naše budoucí povolání a kvalitnější práci s klienty. Vše je možné se časem naučit, ale čím dříve přijdeme do kontaktu se zkušenostmi a novými zážitky, tím lépe.“

Studentka, která se OA nevěnuje, odpověděla.

„Celkově ve studiu, student si dokáže mnohem lépe propojit teorii a praxi. Poté při vykládání teorie může ihned v hlavě přemítat, o tom jak to funguje v praxi.“

Z rozhovoru vyplývá užitečnost workshopu.

3. Anketa s otevřenými otázkami pro studenty APA se zkušeností s OA

V této anketě odpovídali studenti. První student magisterského studia ATVS OSP. (dále č. 1) Pracoval jako osobní asistent v organizaci Asistence o.p.s. nyní působí jako trenér ve Sportovním klubu Jedličkova Ústavu. Druhým tázaným (dále č. 2) byl student třetího ročníku bakalářského studia oboru ATVS OSP, který pracoval jako osobní asistent v organizaci Asistence o.p.s. podobu dvou let. Třetím tázaným (dále č. 3) byl student

třetího ročníku, který také působí v organizaci Asistence o.p.s. nicméně nejkratší dobu a to pět měsíců.

Otázky:

Přibližte prosím Vaši osobní zkušenost s OA (jaká organizace, jak dlouho, jak často)?

1. OA v Asistence o.p.s. (3 roky), cca 3krát týdně, cca 15–20 h, Trenér SC JÚ (od 2015), 2–4krát týdně cca 10 h, v případě závodů a pobytových akcí nonstop, Lyžování s OSP od 2015, v podobě lyžařských kurzů 24/7

2. Asistence o.p.s. půl roku 2016, půl roku 2017 a půl roku 2018. Průměrně dvakrát - třikrát týdně.

3. Již 5 měsíců asistuji pod organizací Asistence o. s. p., která spadá pod areál Jedličkova ústavu. Délka a četnost mých asistencí probíhá nárazově a nejsem schopný říct počet asistenci do týdnu či měsíce, ale průměr činí kolem třiceti hodin za měsíc

Všichni tři tázaní pracují nebo pracovali v organizaci Asistence o.p.s. Nejdelší zkušenost má student magisterského studia, nejkratší zkušenost má student třetího ročníku, který nastoupil do organizace po ukončení studia. V asistenci působí velmi krátce.

Obohatila Vás tato zkušenost po osobní stránce?

1. Absolutně ano.
2. Ano
3. Rozhodně ano

Odpovědi na druhou otázku zní jednoznačně. Každého tázaného obohatila zkušenost s OA po osobní stránce.

Obohatila Vás tato zkušenost pro studium oboru ATVS OSP?

1. Mám pocit, že více než studium samotné, pokud nepočítám roční stáž ve Francii.
2. Ano
3. OA jsem se začal věnovat, až po ukončení třetího ročníku tohoto oboru, takže mě spíš obohatila ATVS OSP pro děláni OA.

První dva studenty obohatila zkušenost s OA pro studium ATVS OSP. Třetí se OA začal věnovat až po ukončení studia, tím pádem popisuje, že ho obor ATVS OSP obohatil o to, aby se nyní mohl věnovat profesi osobního asistenta.

Obohatila Vás tato zkušenost pro případné budoucí profesní uplatnění v oblasti APA?

1. Ano, velice.
2. Ano
3. Mám neutrální postoj, nedokážu říci, jestli bych dokázal tuto práci dělat po zbytek života.

První dva studenti berou zkušenost s OA jako pozitivum pro jejich případné uplatnění v oboru APA. Třetí odpověď nelze brát jako relevantní, protože odpověděl na něco jiného.

V čem se domníváte, že spočívají výhody zkušenosti s OA pro obor ATVS OSP?

1. Zejména v praktických dovednostech a řešení krizových situací, ke kterým se člověk při výuce oboru ATVS OSP nemůže vzhledem k organizaci a způsobu výuky tohoto oboru vůbec dostat.
2. Studenti si sami vyzkouší, co vše APA obnáší a nebudou se učit o různých postiženích jen teoreticky, nýbrž prakticky.
3. Domnívám se, že zkušenosti, které získáte po pěti měsících praxe v OA, se vyrovnají minimálně celému bakalářskému studiu daného oboru. Mluvím však výhradně o praktické části.

Všichni studenti poukazují na důležitost praktické výuky, která v rámci našeho oboru chybí.

Domníváte se, že je možné a vhodné, aby základy OA byly součástí studia ATVS OSP? Proč?

1. Ano, definitivně. Stává se, že absolventi tohoto oboru nejeví vůbec zájem o práci v takovém odvětví a ani nemají základní zkušenosti. Podle mého názoru by mohla praktická výuka OA pomoci při vyselektování studentů, kteří mají o tento obor skutečný zájem a rovněž je i obohatit. Věřím, že poté by se nestávaly situace, kdy je potřeba absolventy tohoto oboru ještě doškolovat přímo na pracovištích v základních věcech. Je nutno ale podotknout, že velická odpovědnost padá především na hlavy studentů

samotných. Aktivní může být každý a systém, který funguje tak jak funguje, je k tomu jen těžko přinutí. Budme však rádi za to, co máme, jelikož v ostatních zemích se nemusíme setkat ani s podobným přístupem.

2. Ano, protože praxí se studenti nejlépe naučí.

3. Ano, domnívám se, že polovina všech předmětů bakalářského studia ATVS OSP je zbytečně upravena tak aby se naplnil "učební plán" a po absolvování nemá člověk uplatnění.

Uvedené odpovědi ukazují na nutnost doplnění zejména praktických předmětů.

V jakém předmětu a v jaké fázi studia?

1. Klidně samostatný předmět základy OA. ½ praxe a ½ teorie. Klidně dvou semestrální předmět od druhého ročníku Bc. studia.

2. V prvním ročníku jako samostatný předmět.

3. Všeobecně, ale spíše bych výuku o praxi a praxi jako takovou směřoval na začátek druhého ročníku.

První a třetí student by základy OA zařadili do druhého ročníku oboru ATVS OSP. Druhý by OA zařadil do prvního ročníku. První a druhý student by základy OA zařadili jako samostatný předmět. Jedná se o studenty s tříletou a dvouletou praxí.

5 DISKUZE

Cílem bakalářské práce je věnovat se problematice výuky základů osobní asistence v odborných předmětech na FTVS oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami, zkoumat stávající stav a případné možnosti do budoucna.

Byly formulovány čtyři výzkumné otázky, na které byly hledány odpovědi prostřednictvím dotazování u tří výzkumných souborů. Jednalo se o dvě ankety a polostrukturovaný rozhovor.

První výzkumná otázka zněla: *Setkávají se studenti oboru ATVS OSP s tématem OA v rámci svého studia?*

Všichni tázaní studenti prvního a druhého ročníku ($n = 34$), kteří se zúčastnili workshopu, věděli, co znamená pojem osobní asistence. Nicméně informace poskytované školou považuje za dostatečné pouze dvanáct z nich. Z toho vyplývá, že by tématu OA ve výuce oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport mohl být z pohledu studentů věnován větší prostor.

Na otázku zda *“mají studenti zkušenost s osobní asistencí”* studenti odpověděli 10krát ano (36 %) a 18krát ne (64 %). V průběhu prvního a druhého ročníku se studenti teprve s oborem seznamují a hledají oblasti svého zájmu. Ačkoli informaci o možnosti zapojit se do OA mají všichni, ne každý se pro tuto práci rozhodne. Důvodů může být celá řada: u někoho je to z nedostatku času (plná časová vytíženost aktivním sportem, vedením pohybových aktivit či jinou prací. U někoho není o práci osobního asistenta zájem z jiných důvodů (obavy z fyzické či psychické náročnosti této práce).

Na otázku *“Troufli byste si na osobní asistenci”* odpovědělo 29 respondentů ano (76 %) a 9 ne (24 %) ne. Domníváme se, že důvodem pro většinu pozitivních odpovědí bylo provedení ankety bezprostředně po ukončení workshopu. Výuka formou workshopu na naší fakultě zatím není rozšířená a jako každá nová věc může vzbuzovat pozitivní ohlasy.

Jako místo setkání s OA studenti napsali převážně jinde než ve škole nebo doma. Otázkou pak je, kde jinde. Z neformálních diskuzí vyplývá, že se studenti s OA setkávají na akcích např.: na sportovních akcích, táborech, soustředění, volnočasových

aktivitách atd. Zkušenosti získané mimo školu jsou sice přínosem, ale jedná se nesystémové řešení problému výchovy k osobní asistenci.

Podle Hrdé (2006) při vykonávání řízené OA je zapotřebí odborné vzdělání asistenta. Znalost je nezbytná a studenti by ji měli mít.

Informací týkající se OA není v rámci oboru ATVS OSP málo, teorie je podle mého názoru výstižná v rámci předmětů somatopedie, ucelená rehabilitace, etopedie. Co chybí je možnost vyzkoušení úkonů OA. Jenom opakovanou praxí získává člověk jistotu a pocit kompetence určité úkony zvládnout a případně i umět vyřešit nenadálé situace, které se při práci s osobami se specifickými potřebami (tedy nejen v OA, ale při aplikovaných pohybových aktivitách obecně) objevují neustále. Těmito situacemi může být například: Jak se zachovat, když budu muset přesunout vozíčkáře, jak pomoci při nasycení, oblékání atd.

Odpověď na výzkumnou otázku číslo dva: *Může realizovaný workshop zlepšit povědomí o OA?*

I u této otázky jsme vycházeli z odpovědí účastníků workshopu: anketního šetření po skončení a dále rozhovoru s vybranými účastnicemi (s a bez zkušenosti s OA) s odstupem 6 ti měsíců. Součástí výzkumu byl workshop obsahující teoretické informace, praxi a setkání s postižením.

Na otázku: „*Máte pocit, že vám tento workshop pomohl v orientaci, co je OA?*“. Odpověď na ni jasně poukazuje na užitečnost. Dotazovaní odpovídali takto 38 x ano (100 %) a 0 x ne (0 %).

Studentky, které byly součástí polostrukturovaného rozhovoru po uplynutí šesti měsíců na otázku: „*Přinesl pro Vás workshop něco nového?*“ odpověděly takto. První z nich, studentka se zkušenostmi s OA: „*Plno věcí už znám osobně z praxe, ale vždy je dobré si nějaké základy zopakovat.*“

Druhá bez zkušeností s OA odpověděla: „*Rozhodně ano, bylo moc pěkné poslouchat přednášku od studentky, která je do této práce zapálená.*“

Tomková, Kašová a Dvořáková (2009) doporučují projekt (workshop) jako formu organizování, plánování, logický a promyšlený postup při řešení úkonu a hlavně konečný, užitečný produkt. Hlavním úkolem projektu je realizace cílů základního

vzdělání a rozvoj klíčových kompetencí. Zařazení workshopu do výuky je tak dobrým řešením, jak spojit teorii a praxi.

Studenti dále měli zodpovědět otázku týkající se základních úkonů OA, dostali možnost vyjádřit svůj názor na obtížnost jednotlivých úkonů OA.

Podle obtížnosti seřadili tyto úkony takto. Jako nejlehčí byl zvolen doprovod a jako nejtěžší hygiena. Všechny úkony pak byly seřazeny 1. doprovod, 2. nasycení, 3. přesuny, 4. toaleta a 5. hygiena.

Otázkou pak zůstává, proč zrovna toto seřazení. Jeden z důvodů může být fyzická náročnost těchto úkonů. Zatímco doprovod je zpravidla pouze o umění manipulace s invalidním vozíkem, orientačním smyslu a schopnosti rychlého rozhodování, hygiena a toaleta vyžadují mnohem víc fyzické síly, ale taky překonání studu a další psychických zábran.

Zařazení předmětu osobní asistence jako součásti výuky by mohlo zabránit vzniku nejrůznějších typů frustrací jak u asistentů, tak u klientů. Při výuce praktické části OA si student uvědomí, zda OA je prací, kterou je schopen kvalitně a odpovědně vykonávat.

Uzlová (2010) popisuje osobního asistenta jako osobu, která by měla mít tyto vlastnosti: „trpělivost, laskavost, empatie, důstojnost, flexibilita, vstřícnost, schopnost komunikace, spolehlivost“. Jestliže si je student vědom některé vlastnosti, kterou nemá nebo není ochotný podstoupit některé nepříjemné úkony OA, je lepší tuto profesi nevykonávat.

Třetí výzkumná otázka zněla takto: *Měli by studenti zájem o realizaci licenčního kurzu OA na fakultě v rámci studia?*

Poslední otázkou ankety byla otázka: *Měli byste zájem o licenční kurz u nás na fakultě?*

Cílem workshopu byla primárně představení práce osobní asistence, možnosti praktické ukázky vybraných úkonů spojené s touto profesí. Druhým cílem bylo zjišťování zájmu o případnou realizaci licenčního kurzu (akreditovaný vzdělávací kurz pro pracovníky v sociálních službách) u nás na fakultě. Studenti po absolvování workshopu projeví v 61 % zájem o tento kurz. 23krát (61 %) odpověděli ano a 15krát (39 %) ne. V bakalářské práci šlo pouze o zkoumání možností realizace tohoto kurzu.

Je otázkou, zda by optimálním řešením byl nadstavbový kurz, který je zpoplatněn nebo by bylo nejdříve lepší zařazení praxe do výuky a automatické zařazení oboru mezi obory akreditované. Studenti by pak po absolvování studia měli víc jak polovinu kurzu splněné a získali by oprávnění pracovníka v sociálních službách. Podle zákona jsou definováni pracovníci v sociálních službách a sociální pracovníci, což je nezbytné rozlišovat.

Sociální pracovník je vysokoškolsky vzdělaný odborník. Jeho pracovní náplň stanovuje zákon § 109 ZSS1. Pracovní náplní sociálního pracovníka je zabezpečení sociální agendy, sociálně právní poradenství, poskytování krizové pomoci, sociální rehabilitace a poradenství, odborná činnost v zařízeních poskytujících služby sociální prevence.

Pracovník v sociálních službách je oproti tomu pouze absolventem akreditovaného vzdělávacího kurzu. Jeho činnost (pracovní náplň) je stanovena v § 116 odst. 1 ZSS. Jedná se o přímou péči o osoby v pobytových nebo ambulantních zařízeních sociálních služeb, základní výchovnou nepedagogickou činnost (např.: upevnění společenských a pracovních návyků) a pečovatelskou činnost v domácnosti. Pracovník pracuje pod dohledem sociálního pracovníka.

(https://www.mpsv.cz/files/clanky/25986/Doporuceny_postup_4_2016_Priloha_c_1.pdf)

Je žádoucí, aby absolventi APA mohli splnit požadavky na akreditaci jako pracovník v sociálních službách. Dosud naši absolventi musí sami absolvovat kurz (někde ho zaměstnavatel hradí, jinde si ho zájemci platí sami). Přitom seznam oborů, jejichž absolventi jsou zproštěni absolvování kurzu, zahrnuje řadu oborů blízkých. Např.: Sociální péče - pečovatelská činnost, Výchovná a humanitární činnost - sociálně výchovná činnost, Vychovatelství, Předškolní a mimoškolní pedagogika, Vychovatelství pro ústavy sociální péče, Rodinná škola - sociální služby, Charitativní služby, práce ve zdravotnických a sociálních zařízeních pečovatelské práce a sociální činnost v prostředí etnických minorit aj.

(<https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/id:248555/lastUpdateDate:2014-08-14%2015%3A12%3A26>)

Přes veškerou pozornost, která byla věnována tvorbě ankety, se při jejím vyhodnocování ukázalo, že získané informace nemají dostatečnou výpovědní hodnotu. Anketa pravděpodobně mohla poskytnout lepší prostor pro vyjádření názorů a postojů

studentů. Bylo možné využít více otázek otevřených, ev. otázek s odpověďmi ve formě škály.

Dále byla podceněna i fáze administrace ankety. Do ankety nebyla zahrnuta demografická data (věk, pohlaví, ročník), a tedy nebylo možné následně vyhodnotit rozdílnost v názorech mezi těmito skupinami. Na každý pád pro mě byla realizace anketního šetření velice cennou zkušeností pro práci diplomovou.

Čtvrtá výzkumná otázka zněla takto: *V čem spočívá hlavní benefit propojení zkušeností s OA a studiem APA?*

Odpovědi na tuto otázku jsou získány z informací z rozhovorů se studentkami druhého ročníku a z ankety pro studenty, kteří kombinují studium s prací osobního asistenta.

Studenti interpretovali význam zkušenosti s OA vysoce pozitivně. Z odpovědi vyplývá, že zkušenosti získali víceméně sami v rámci mimoškolních aktivit a fungování v různých organizacích, které poskytují OA.

Jeden ze studentů uvedl: *“Domnívám se, že zkušenosti, které získáte po pěti měsících praxe v OA, se vyrovnají minimálně celému bakalářskému studiu daného oboru. Mluvím však výhradně o praktické části.”*

Studenti našeho oboru mají dostatek informací o OA. Jejich obrovskou výhodou je vzdělání v oblastech medicínských předmětů. Tyto předměty (např. anatomie, fyziologie, první pomoc, neurologie, patologie, vnitřní lékařství) jim umožňují větší rozhled a schopnost rychlého jednání například při epileptickém záchvatu nebo nemocí spojených s klientovým postižením.

Po čem však studenti volají je možnost výuky praktickou formou. Získání zkušeností co nejlépe a postupně v rámci studia. Souhrn ze všech částí výzkumného šetření poukázal na zájem o osobní asistenci jak v rámci oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami, tak o budoucí možnosti realizace licenčního kurzu u nás ve škole.

Aplikované pohybové aktivity (APA) poskytují služby osobám se specifickými potřebami. Zároveň je APA akademickou disciplínou, která má za úkol integraci osob se zdravotním postižením. APA dělíme do tří pilířů, kterou jsou v Evropě velmi žádané. Těmito pilíři jsou: aplikovaná TV, APA v rehabilitaci a APA ve sportu. V dnešní době inkluze osob se specifickými potřebami je větší a větší zájem o jejich zařazení do

pohybových aktivit, tělesné výchovy a sportu. Hlavním problémem dnešní doby je nedostatečné připravení instruktorů a trenérů na to, aby dokázali integrovat osoby se zdravotním postižením do své každodenní praxe. Dalším důvodem je potřeba zajištění podpůrných systémů pro začlenění v tělesné výchově (Kudláček, 2011). Kudláček (2011) přímo uvádí: „*Domníváme se, že bez přiměřené podpory hrozí nebezpečí, že se integrovaná TV stane pouze politickým prohlášením nebo klišé bez skutečného zapojení.*” Je možné se domnívat, že právě nedostatek zkušeností s úkony osobní asistence (přesuny, péče) mezi pohybovými specialisty je jeden z podstatných důvodů jejich obav z realizace inkluze (a to zejména v TV).

V souladu s tím uvádí Válková (2011): „*Svět je diferencovaný, stejně jako jeho populace. Sportovci, trenéři, rozhodčí by měli vnímat, pochopit život osob s postižením, jejich právo na sport a případně napomoci vyšší kvalitě společného života.*” Téma APA by mělo být součástí kurzů pro trenéry, včetně obsahu praxe na sportovních soutěžích pro osoby s postižením (Válková, 2011)

Podle desatera pracovníků APA je potřeba v rámci oboru dokázat flexibilně a bezpečně zpřístupnit cesty k modifikaci určité aktivity. Pro budoucího pracovníka APA to znamená např. transport jedince se specifickými potřebami do monoski, do atletické kozy, na horolezecký sedák. To vše však není možné bez osvojené zkušenosti (Vařeková, Ješina, Daňová, 2016).

6 ZÁVĚR

Provedený výzkum poukázal na skutečnost, že studenti vnímají užitečnost zařazení základů OA do vybraných předmětů oboru APTVS OSP. Z výsledků ankety pro studenty, kteří studují obor APTVS OSP a zároveň se věnují OA je patrné, že jim tato zkušenost dává více než samotné studium.

Hlavní cíl bakalářské práce byl splněn. Zjišťování zájmu o výuku základů osobní asistence projeví všichni dotazovaní velký zájem. Základy OA by studenti zařadili do výuky buď jako samostatný předmět, nebo v rámci vybraných předmětů jako například somatopedie, ucelená rehabilitace atd. Realizovaný workshop měl pozitivní ohlas ze strany studentů, kteří svými odpověďmi v anketě dali najevo kladný přístup k profesi osobní asistence.

Druhým cílem tohoto výzkumu bylo zjišťování zájmu a případná realizace licenčního kurzu 150. Výsledek ankety mluvil převážně pro uskutečnění tohoto kurzu.

Díky této bakalářské práci jsem získala mnoho zkušeností a nových poznatků k námětům pro diplomovou práci, ve které bych ráda navázala na téma osobní asistence a možnosti jejího začlenění v rámci oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami. Ráda bych dále zkoumala možnosti tohoto tématu jak po stránce praktické (realizace praktických workshopů), tak po stránce legislativní a kurikulární a více se zaměřila na projektové učení a rozšíření praxe v tomto oboru.

Dalšími zajímavým tématem, kterým bych se chtěla v budoucnu věnovat je hlubší představení této profese. Uskutečnění více workshopu, možnost bližšího kontaktu s hendikepovanými formou workshopu, přednášek, zážitkových víkendů, sportovních akcí, volnočasových aktivit atd.

SEZNAM LITERATURY

1. BICKOVÁ, L. Individuální plánování a role klíčového pracovníka v sociálních službách. 1. vyd. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, 2011. ISBN 978-80-904668-1-4.
2. ČADÍLEK, Miroslav a LOVEČEK, Aleš. *Didaktika odborných předmětů* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2005 [cit. 17. 2. 2018]. Dostupné z: <http://boss.ped.muni.cz/vyuka/material/puvodni/skripta/dop/didodbpr.pdf>
3. ČERNÁ, Jana, TRINNEROVÁ Dagmar, Antonín VACÍK. *Právo sociálního zabezpečení. 2., rozš. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-019-2.
4. GOLDMANN, R.: Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín. Olomouc 2006, Universita Palackého v Olomouci, ISBN 80-244-1454-6
5. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.* Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
6. HRDÁ, Jana. *Osobní asistence, příručka postupů a rad pro asistenty.* 1. vyd. Praha: POV, 2001. 71 s. Dostupný z WWW: <www.apoa.cz>.
7. HRDÁ, Jana. *Osobní asistence, příručka postupů a rad pro klienty.* 1. vyd. Praha: POV, 1997_ 74 s. Dostupný z WWW: <www.apoa.cz>.
8. HRDÁ, Jana. *Osobní asistence: Obecné informace o této službě pro občany, kteří potřebují ke svému životu pomoc druhé osoby.* 2. upr. vyd. Praha: POV, 2002. 39 s. Dostupný z WWW: <www.apoa.cz>.
9. JEŠINA, O., VAŘEKOVÁ, J. Desatero pro pracovníky v oblasti APA. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi.* 2016, 7(1). Dostupné z: <https://www.apa.upol.cz/archivcasopisu/2016-7-1>.

10. JOHNOVÁ, Milena. Individuální plánování – utajovaná síla sociální práce. Sociální práce. 2011, Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci. ISSN: 1213-6204.
11. KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, M. *Sociální služby a příspěvek na péči: komentář, právní předpisy*. Olomouc: ANAG, 2007. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-748-5.
12. KUDLÁČEK, Martin, Natalia MORGULEC-ADAMOWICZ a Joeri VERELLEN, ed. *European standards in adapted physical activity*. Olomouc: Palacký Univerzity, 2010. ISBN 978-80-244-2584-9.
13. MATOUŠEK, O.: Sociální práce v praxi. Praha 2005, Portál, ISBN 80-7367-002-X
14. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073673680.
15. MEJDROVA, Eva. Osobní asistence jako prostředek sociální integrace tělesně handicapovaných. Praha, 2002. 103 s. FFUK pedagogika. Diplomová práce.
16. MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. Olomouc: Výzkumné centrum integrace zdravotně postižených-sekce vzdělávání, 2008. ISBN 80-903658-1-7.
17. NOVOTNÁ, V., SCHIMMERLINGOVÁ, V.: Sociální práce její vývoj a metodické postupy. Praha 1991, Univerzita Karlova, ISBN 80-7066-483-5
18. PODLAHOVÁ, Libuše. *Didaktika pro vysokoškolské učitele: [vybrané kapitoly]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4217-5.
19. PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. 1. Praha: Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2.
20. TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1.
21. UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. Praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty. Praha: Portál, 2010. 134 s. ISBN 978-80-7367-764-0.
22. VÁGNEROVÁ, M.: Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha 1999, Portál, ISBN 80-7178-214-9
23. Vyhláška č. 505/2006 Sb „kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Praha: MPSV

24. Zákon č. 108 / 2006 Sb., o sociálních službách.

Elektronické zdroje:

1. ASISTENCE o. p. s., [online]. Praha: 2018, [cit. 2-16-2018]. Dostupné z: <http://www.asistence.org/>
2. KUDLÁČEK, M., Aplikované pohybové aktivity v evropském kontextu. *Tělesná kultura* [online].: 2011, 34 (2) [cit. 2-16-2018]. ISSN 1211-6521. Dostupné z: <https://telesnakultura.upol.cz/pdfs/tek/2011/02/01.pdf>
3. Liberecký kraj, *Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách* [online]. 2006, [cit. 2-16-2018]. Dostupné z: (<https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/id:248555/lastUpdateDate:2014-08-14%2015%3A12%3A26>)
4. MELIUS o. s., *Osobní asistence*, [online]. Praha: 2016, [cit. 2-16-2018]. Dostupné z: <http://osobniasistence.melius.cz/domu.html>.
5. Ministerstvo práce a sociálních věcí, *Doporučený postup*, [online]. Praha: 2016, [cit. 2-16-2018]. Dostupné z: (https://www.mpsv.cz/files/clanky/25986/Doporuceny_postup_4_2016_Priloha_c_1.pdf)
6. Organizácia muskulárných dystrofikov v SR, Čo je osobná asistenciacia? Organizácia muskulárných dystrofikov v SR [online]. Bratislava [cit. 2-16-2018]. Dostupné z: <http://www.omdvsr.sk/index.php/kontaktne-informacie.html>
7. PF UJEP, *Organizační formy výuky*, [online]. [cit. 2-16-2018]. Dostupné z: http://www.pf.ujep.cz/obecna-didaktika/pdf/Organizacni_formy_vyuky.pdf
8. VAŘEKOVÁ J. a kol.: APA na FTVS UK – historie a současnost, *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi* [online]. 2014, 5 (2), [cit. 2-16-2018]. Dostupné z: (<https://www.apa.upol.cz/2014-5-2/publication#page/69>)
9. VAŘEKOVÁ, J., DAŘOVÁ K., JEŠINA, O. Facilitate - etický kodex pracovníků v APA. *Tělesná výchova a sport mládeže* [online]. 2017, 83 (4) [cit. 2-16-2018]. ISSN: 1210-7689. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/325094378_FACILITATE_-_eticky_kodex_pracovniku_v_APA

Časopisy a odborné příručky:

1. BAJER, P.: Optimálně formovaná organizační kultura posiluje motivaci pracovníků. *Sociální práce/Sociálna práca, Organizační kultura* 3/2006, Asociace vzdělavatelů v sociální práci.

2. BROWN, E.: Nezávislý způsob života, teorie a praxe. Praha 1994, Sbor zástupců organizací zdravotně postižených.
3. HRDÁ, J., ŠRAŇKOVÁ, M.: Osobní asistence jako jedna z cest k samostatnému životu. Praha 1996, POV.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Žádost o vyjádření Etické komise UK FTVS

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

Příloha č. 3: Anketa pro 1. a 2. ročník

Příloha č. 4: Anketa pro studenty ATV OSP

Příloha č. 5: Polostrukturované rozhovory

Příloha č. 6: Obrázky

Příloha č. 1: Žádost o vyjádření Etické komise UK FTVS

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU
Josef Martího 31, 162 52 Praha 6-Vešslavín

Žádost o vyjádření Etické komise UK FTVS

k projektu výzkumné, kvalifikační či seminární práce zahrnující lidské účastníky

Název projektu: Výuka základů osobní asistence v rámci oboru Aplikovaná tělesná výchova osob se specifickými potřebami.

Forma projektu: výzkumná práce - bakalářská práce

Období realizace: únor 2018 – březen 2018

Předkladatel: Běla Tréšková

Hlavní řešitel: Běla Tréšková

Místo výzkumu (pracoviště): Fakulta tělesné výchovy a sportu UK v Praze

Vedoucí práce (v případě studentské práce): PhDr. Jitka Vařeková, PhD.

Konzultant: Mgr. Eva Prokešová, Ph.D.

Popis projektu: Studenti oboru ATVS OSP jsou profesně připravováni pro oblast sportu zdravotně postižených, jejich profesní uplatnění však zhoršuje nejasnost pracovních pozic v této oblasti. Lepšímu uplatnění by pomohlo, pokud by měli kurz osobní asistence(OA) zakončený příslušným certifikátem. Řada předmětů, které studenti ATVS OSP studují, koresponduje s náplní licenčního kurzu. Hlavní mezery jsou v praktické výuce základů OA. Pokud by bylo možné realizovat přímo na UK FTVS kurzy OA, vhodně by doplňoval studijní obor a zvyšovaly kompetence absolventů.

Edukační kurz: Jednu část bakalářské práce tvoří edukační kurz, který proběhne v rámci výuky. Tento kurz je určený pro studenty prvního a druhého ročníku. Doba trvání jsou dvě hodiny. Obsahovat bude tři části. V první části představím svou práci. V druhé části dojde na praktickou ukázkou v podobě tří stanovišť. Polohování a kvíz, jízda , manipulace s vozíkem a ergoterapeutické pomůcky pro stravování , oblékání a přesuny. Na konci kurzu bude rozdán dotazník, který poslouží k zhodnocení nabytých informací proběhlého kurzu.

Cíl: Cílem bakalářské práce je zkoumat možnosti školení základů osobní asistence (dále OA) na UK FTVS, tedy zjišťování současného stavu a hledání možnosti pro zlepšení. Očekávaným přínosem tohoto pilotního výzkumu je zjištění možnosti realizace kurzů OA na FTVS a poptávky po nich.

Metody: bude se jednat o kvalitativní výzkum, který bude obsahovat několik fází:

1. Výzkumu bude předcházet analýza problému, zjišťování praktických, personálních i institucionálních podmínek školení OA.
2. Pomocí dotazníků vlastní konstrukce (bude zjišťována subjektivní spokojenost a zkušenosti studentů vyšších ročníků oboru ATVS OSP (n1 = 20) s absolvovanými školeními OA (přímo ve škole, na akcích v rámci školy, u externích organizací). Budou zjišťovány jejich názory na potřebnost a využitelnost tohoto školení. Budou dotazováni na subjektivní pocit kompetenci s poskytováním OA a na to, zdali by uvítali možnost certifikovaného školení dostupného přímo na fakultě.
3. Dále bude u vybraných ročníků vyzkoušena realizace projektové výuky zaměřené na edukaci základů OA. Pro tuto část výzkumu byli zvoleni studenti nižších ročníků (n2 = 30), kteří měli zatím menší možnost se s OA setkat. Edukační program povedou zkušení asistenti. Vedle profesionálního instruktora OA z organizace Asistence o.p.s. to budou také stávající a minulé studenti ATVS OSP, kteří jako asistenti s touto organizací spolupracují. Časový rozsah akce jsou 4 hodiny. Program bude realizován v rámci výuky odborných předmětů a po dohodě s vyučujícími. Po absolvování projektu zodpoví účastníci opět několik otázek v krátkém dotazníku vlastní konstrukce .

Charakteristika účastníků výzkumu: Účastníci dotazníkového výzkumu budou studenti oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami Fakulty tělesné výchovy a sportu UK v Praze. Bude se jednat o stávající a minulé studenty oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami. Projektu implementace OA do výuky se zúčastní osoby s různým druhem postižení, za přítomnosti vyškoleného instruktora osobní asistence z organizace Asistence O.P.S.

Zajištění bezpečnosti: Nikdo z účastníků nebude vystaven fyzickým aktivitám přesahujícím běžnou míru aktivit všedního dne ani jiným formám nebezpečných situací. Nad prováděním pohybových aktivit bude mít supervizi přítomný pedagog UK FTVS. Veškeré metody sběru dat jsou neinvazivní. Rizika prováděného výzkumu nebudou vyšší než běžně očekávaná rizika u aktivit a testování prováděných v rámci tohoto typu výzkumu.

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU
Josef Martího 31, 162 52 Praha 6-Vešeslavín

Etické aspekty výzkumu: Účastníci dotazníkového výzkumu jsou zletilí studenti oboru ATVS OSP. Výsledky dotazníků a rozhovorů se studenty a pedagogy UK FTVS budou zpracovávány a bezpečně uchovány v anonymní podobě a publikovány v bakalářské práci, případně v odborných časopisech, monografiích a prezentována na konferencích, případně budou využity při další výzkumné práci na UK FTVS. Po anonymizaci budou osobní data smazána. Anonymizace osob na fotografiích, které budou uvedené bakalářské práci bude provedena začerněním/rozmazáním obličejů či částí těla, znaků, které by mohly vést k identifikaci jedince. Neanonymizované fotografie budou po ukončení výzkumu smazány. V maximální možné míře zajistím, aby získaná data nebyla zneužita.

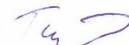
Získaná data **Text informovaného souhlasu:** přiložen

Povinnosti všech účastníků výzkumu na straně řešitele je chránit život, zdraví, důstojnost, integritu, právo na sebeurčení, soukromí a osobní data zkoumaných subjektů, a podniknout k tomu veškerá preventivní opatření. Odpovědnost za ochranu zkoumaných subjektů leží vždy na účastnících výzkumu na straně řešitele, nikdy na zkoumaných, byť dali svůj souhlas k účasti na výzkumu. Všichni účastníci výzkumu na straně řešitele musí brát v potaz etické, právní a regulační normy a standardy výzkumu na lidských subjektech, které platí v České republice, stejně jako ty, jež platí mezinárodně.

Potvrzují, že tento popis projektu odpovídá návrhu realizace projektu a že při jakékoli změně projektu, zejména použitých metod, zašlu Etické komisi UK FTVS revidovanou žádost.

V Praze dne: 13. 2. 2018

Podpis předkladatele:

Vyjádření Etické komise UK FTVS

Složení komise: Předsedkyně: doc. PhDr. Irena Parry Martínková, Ph.D.

Členové: prof. PhDr. Pavel Slepíčka, DrSc.

doc. MUDr. Jan Heller, CSc.

PhDr. Pavel Hráský, Ph.D.

Mgr. Eva Prokešová, Ph.D.

MUDr. Simona Majorová

Projekt práce byl schválen Etickou komisí UK FTVS pod jednacím číslem: 204/2014

dne: 14. 2. 2018

Etická komise UK FTVS zhodnotila předložený projekt a **neshledala žádné rozpor** s platnými zásadami, předpisy a mezinárodními směrnici pro provádění výzkumu zahrnujícího lidské účastníky.

Řešitel projektu splnil podmínky nutné k získání souhlasu Etické komise.

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu
Josef Martího 31, Praha 6
UK FTVS
- 20 -

podpis předsedkyně EK UK FTVS

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Vážený pane, vážená paní,

v souladu se Všeobecnou deklarací lidských práv, zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a dalšími obecně závaznými právními předpisy (jakož jsou zejména Helsinská deklarace, přijatá 18. Světovým zdravotnickým shromážděním v roce 1964 ve znění pozdějších změn (Fortaleza, Brazílie, 2013); Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zejména ustanovení § 28 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb.) a Úmluva o lidských právech a biomedicíně č. 96/2001, jsou-li aplikovatelné), Vás žádám o souhlas s Vaší účastí ve výzkumném projektu v rámci bakalářské práce s názvem *Výuka základů osobní asistence v rámci oboru Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami* prováděné na *Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze*.

Cílem bakalářské práce je zkoumat možnosti školení základů osobní asistence (dále OA) na UK FTVS, tedy zjišťování současného stavu a hledání možností pro zlepšení.

Očekávaným přínosem tohoto pilotního výzkumu je zjištění možnosti realizace kurzů OA na FTVS a poptávky po nich.

Praktická část bakalářské práce proběhne formou edukačního kurzu, který bude součástí výuky. Doba jeho trvání jsou dvě hodiny.

Kurz bude obsahovat tři části. Nejprve představím svou bakalářskou práci. V druhé části budete provádět úkoly na příslušných stanovištích. Přípravené budou tři stanoviště. Na prvním stanovišti si vyzkoušíte polohování osoby s dekubity a vyplníte kvíz, který obsahuje pojmy týkající se osobní asistence. Na druhém stanovišti si vyzkoušíte ergoterapeutické pomůcky k přípravě a podání stravy. Třetí stanoviště je o manipulaci s vozíkem. Zde si vyzkoušíte jízdu přes překážky a přesun z vozíku na židli. Rizika prováděného výzkumu nebudou vyšší než běžně očekávaná rizika u aktivit a testování prováděných v rámci tohoto typu výzkumu.

Závěrem bude rozdán dotazník, který poslouží k zhodnocení nabytých informací proběhlého kurzu.

Za dobrovolnou účast v projektu neobdržíte žádnou odměnu. S celkovými výsledky a závěry projektu se budete moci seznámit v bakalářské práci nebo na e-mail adrese: bela.treskova@seznam.cz

Výsledky dotazníků a rozhovorů se studenty a pedagogy UK FTVS budou zpracovávány a bezpečně uchovány v anonymní podobě a publikovány v bakalářské práci, případně v odborných časopisech, monografiích a prezentována na konferencích, případně budou využita při další výzkumné práci na UK FTVS. Po anonymizaci budou osobní data smazána. Anonymizace osob na fotografiích bude provedena začerněním/rozmazáním obličejů či částí těla, znaků, které by mohly vést k identifikaci jedince. Neanonymizované fotografie budou po ukončení výzkumu smazány. V maximální možné míře zajistím, aby získaná data nebyla zneužita.

Jméno a příjmení předkladatele a hlavního řešitele projektu: Běla Tréšková

Jméno a příjmení osoby, která provedla poučení: Běla Tréšková Podpis.....

Prohlašuji a svým níže uvedeným vlastnoručním podpisem potvrzuji, že dobrovolně souhlasím s účastí ve výše uvedeném projektu a že jsem měl(a) možnost si řádně a v dostatečném čase zvážit všechny relevantní informace o výzkumu, zeptat se na vše podstatné týkající se účasti ve výzkumu a že jsem dostal(a) jasné a srozumitelné odpovědi na své dotazy. Byl(a) jsem poučen(a) o právu odmítnout účast ve výzkumném projektu nebo svůj souhlas kdykoli odvolat bez represí, a to písemně Etické komisi UK FTVS, která bude následně informovat předkladatele projektu.

Místo, datum .....

Jméno a příjmení účastníka ..... Podpis: .....

Příloha č 3: Anketa pro studenty ATVS OSP 1. a 2. ročník

1.Věděli jste co znamená pojem osobní asistence?

ANO NE ČÁSTEČNĚ

2.Dostává se Vám dostatek informací ohledně osobní asistence u nás na škole?

ANO NE

3.Máte zkušenost s osobní asistencí?

ANO NE

4.Pokud ne, troufli byste si na osobní asistenci?

ANO NE

5.Pokud ano, kde jste se s ní setkali?

DOMA VE ŠKOLE JINDE

6.Jaký z úkonů OA Vám přijde nejtěžší: přesuny, toaleta, hygiena, nasycení, doprovod

Seřaďte od nejjednoduššího po nejtěžší

1.DOPROVOD 2. NASYCENÍ 3.PŘESUNY 4.TOALETA 5.HYGIENA

7.Máte pocit, že vám tato ukázková hodina pomohla v orientaci co je OA?

ANO NE

8.Uvažujete o práci osobního asistenta?

ANO NE MOŽNÁ

9.Měli byste zájem o licenční kurz u nás na fakultě?

ANO NE

Příloha č. 4: Anketa pro studenty ATV OSP

1. Anketa pro studenty ATVS OSP, kteří kombinují nebo v minulosti kombinovali studium s prací osobního asistenta

Dobrý den, jmenuji se Běla Tréšková a ráda bych Vás požádala o vyplnění následující ankety. Anketa je součástí mé bakalářské práce, která je zaměřena na téma „Výuka základů osobní asistence v rámci oboru Aplikované tělesná výchova osob se specifickými potřebami.“

Anketa je anonymní a Vámi svěřené informace budou využity pouze pro potřebu tohoto výzkumu.

Předem děkuji za Váš čas a vyplnění.

Muž

Věk: 23

Ročník studia: 1 Mgr

Zkušenost s OA: Ano

Jak dlouho: OA v Asistence o.p.s. (3roky), Trenér SC JÚ (od 2015), Lyžování s OSP od 2015

1. Přibližte prosím Vaši osobní zkušenost s OA (jaká organizace, jak dlouho, jak často)?

OA v Asistence o.p.s. (3 roky), cca 3x týdně, cca 15–20 h, Trenér SC JÚ (od 2015), 2–4krát týdně, cca 10 h, v případě závodů a pobytových akcí nonstop, Lyžování s OSP od 2015, v podobě lyžařských kurzů 24/7

2. Obohatila Vás tato zkušenost po osobní stránce?

Absolutně ano.

3. Obohatila Vás tato zkušenost pro studium oboru ATVS OSP?

Mám pocit, že více než studium samotné, pokud nepočítám roční stáž ve Francii

4. Obohatila Vás tato zkušenost pro případné budoucí profesní uplatnění v oblasti APA?

Ano, velice

5. V čem se domníváte, že spočívají výhody zkušenosti s OA pro obor ATVS OSP?

Zejména v praktických dovednostech a řešení krizových situací, ke kterým se člověk při výuce oboru ATVS OSP nemůže vzhledem k organizaci a způsobu výuky tohoto oboru vůbec dostat.

6. Domníváte se, že je možné a vhodné, aby základy OA byly součástí studia ATVS OSP? Proč?

Ano, definitivně. Stává se, že absolventi tohoto oboru nejeví vůbec zájem o práci v takovém odvětví a ani nemají základní zkušenosti. Podle mého názoru by mohla praktická výuka OA pomoci při vyselektování studentů, kteří mají o tento obor skutečný zájem a rovněž je i obohatit. Věřím, že poté by se nestávali situace, kdy je potřeba absolventy tohoto oboru ještě doškolovat přímo na pracovištích v základních věcech. Je nutno ale podotknout, že veliká odpovědnost padá především na hlavy studentů samotných. Aktivní může být každý a systém, který funguje tak jak funguje, je k tomu jen těžko přinutit. Buďme však rádi za to co máme, jelikož v ostatních zemích se nemusíme setkat ani s podobným přístupem.

7. V jakém předmětu a v jaké fázi studia?

Klidně samostatný předmět základy OA. ½ praxe a ½ teorie. Klidně dvou semestrální předmět od druhého ročníku Bc. studia.

2. Anketa pro studenty ATVS OSP, kteří kombinují nebo v minulosti kombinovali studium s prací osobního asistenta

Dobrý den, jmenuji se Běla Tréšková a ráda bych Vás požádala o vyplnění následující ankety. Anketa je součástí mé bakalářské práce, která je zaměřena na téma „Výuka základů osobní asistence v rámci oboru Aplikované tělesná výchova osob se specifickými potřebami.“

Anketa je anonymní a Vámi svěřené informace budou využity pouze pro potřebu tohoto výzkumu.

Předem děkuji za Váš čas a vyplnění.

Muž

Věk: 23

Ročník studia: 3.

Zkušenost s OA: Ano

Jak dlouho: 5 měsíců

Přibližte prosím Vaši osobní zkušenost s OA (jaká organizace, jak dlouho, jak často)?

Již 5 měsíců asistuji pod organizací Asistence o. s. p., která spadá pod areál Jedličkova ústavu. Délka a četnost mých asistencí probíhá nárazově a nejsem schopný říct počet asistenci do týdnu či měsíce, ale průměr činí kolem třiceti hodin za měsíc

Obohatila Vás tato zkušenost po osobní stránce?

Rozhodně ano.

Obohatila Vás tato zkušenost pro studium oboru ATVS OSP?

OA jsem se začal věnovat, až po ukončení třetího ročníku tohoto oboru, takže mě spíš obohatila ATVS OSP pro dělání OA.

Obohatila Vás tato zkušenost pro případné budoucí profesní uplatnění v oblasti APA?

Mám neutrální postoj, nedokáži říci, jestli bych dokázal tuto práci dělat po zbytek života.

V čem se domníváte, že spočívají výhody zkušenosti s OA pro obor ATVS OSP?

Domnívám se, že zkušenosti, které získáte po pěti měsících praxe v OA, se vyrovnají minimálně celému bakalářskému studiu daného oboru. Mluvím však výhradně o praktické části.

Domníváte se, že je možné a vhodné, aby základy OA byly součástí studia ATVS OSP? Proč?

Ano, domnívám se, že polovina všech předmětů bakalářského studia ATVS OSP je zbytečně upravena tak aby se naplnil "učební plán" a po absolvování nemá člověk uplatnění.

V jakém předmětu a v jaké fázi studia?

Všeobecně, ale spíše bych výuku o praxi a praxi jako takovou směřoval na začátek druhého ročníku.

3. Anketa pro studenty ATVS OSP, kteří kombinují nebo v minulosti kombinovali studium s prací osobního asistenta

Dobrý den, jmenuji se Běla Tréšková a ráda bych Vás požádala o vyplnění následující ankety. Anketa je součástí mé bakalářské práce, která je zaměřena na téma „Výuka základů osobní asistence v rámci oboru Aplikované tělesná výchova osob se specifickými potřebami.“

Anketa je anonymní a Vámi svěřené informace budou využity pouze pro potřebu tohoto výzkumu.

Předem děkuji za Váš čas a vyplnění.

Muž/ Žena: Muž

Věk: 22

Ročník studia: 3

Zkušenost s OA: ANO

Jak dlouho: 2 roky

Přibližte prosím Vaši osobní zkušenost s OA (jaká organizace, jak dlouho, jak často)?

Asistence o.p.s. půl roku 2016, půl roku 2017 a půl roku 2018. Průměrně dvakrát až třikrát týdně.

Obohatila Vás tato zkušenost po osobní stránce?

Ano

Obohatila Vás tato zkušenost pro studium oboru ATVS OSP?

Ano

Obohatila Vás tato zkušenost pro případné budoucí profesní uplatnění v oblasti APA?

Ano

V čem se domníváte, že spočívají výhody zkušenosti s OA pro obor ATVS OSP?

Studenti si sami vyzkouší, co vše APA obnáší a nebudou se učit o různých postiženích jen teoreticky, nýbrž prakticky.

Domníváte se, že je možné a vhodné, aby základy OA byly součástí studia ATVS OSP? Proč?

Ano, protože praxí se studenti nejlépe naučí.

V jakém předmětu a v jaké fázi studia?

V prvním ročníku jako samostatný předmět.

Příloha č.: 5 Polostrukturované rozhovory s vybranými účastníky workshopu po šesti měsících

Rozhovor č. 1

Rozhovory byly zaměřeny na názor na workshop z hlediska rozsahu a obsahu.

Pro rozhovor byly použity tyto instrukce:

Budete požádáni o názory na workshop o teorii a praxi OA, kterého jste se účastnil/-a před šesti měsíci. Zajímají nás Vaše vzpomínky na dojmy a informace získané z kurzu. Budeme rádi za otevřené odpovědi.

Žena

Věk: 21

Ročník studia: 2.

Zkušenost s osobní asistencí: ano

Jak dlouho: přes rok

Dokázala byste popsat vlastními slovy, čeho se workshop týkal a co bylo jeho obsahem? Popište části, které si vybavíte.

„Workshop seznamoval účastníky s problematikou lidí s určitým postižením – s každodenními těžkostmi, se kterými se musejí potýkat. Dále seznamoval s obecnými pojmy z oblasti OA a pronikal v některých oblastech více k jádru problému (viz dekubity). Oblasti: prevence a polohování proti dekubitům, manipulace s invalidním vozíkem, specifické pomůcky, odpovědět na pojmy spojené s problematikou“

Přinesl pro Vás workshop něco nového?

„Plno věcí už znám osobně z praxe, ale vždy je dobré si nějaké základy zopakovat“

Co se Vám líbilo?

„Líbila se mi oblast, kde se pracovalo se speciálními pomůcky – např. nakrájet si jídlo jako osoba se specifickými potřebami. Čím více je člověk neschopný dělat určité pohyby/úkony, tím více chápe obtížnosti života osob se specifickými potřebami“

Co by podle Vás bylo možné ještě doplnit?

„Myslím si, že přínosné by bylo, kdyby si každý mohl vyzkoušet invalidní vozík v terénu, kdy by musel zvládnout těžkosti každodenního života – např. jen cesta do práce/do školy.“

Domníváte se, že je možné a vhodné, aby základy OA byly součástí studia ATVS OSP? Proč?

„Ano, určitě. Vždy je velmi důležité znát kromě teorie také praxi nebo alespoň možnost si určité poznatky vyzkoušet, probrat podrobněji. Jako osobní asistentka vím, kolik věcí jsem se musela naučit sama a co jsem ve škole nezískala.“

Rozhovor č. 2

Rozhovory byly zaměřeny na názor na workshop z hlediska rozsahu a obsahu.

Pro rozhovor byly použity tyto instrukce:

Budete požádáni o názory na workshop o teorii a praxi OA, kterého jste se účastnil/-a před šesti měsíci. Zajímají nás Vaše vzpomínky na dojmy a informace získané z kurzu. Budeme rádi za otevřené odpovědi.

Žena

Věk: 22

Ročník studia: 2. ročník

Zkušenost s osobní asistencí: ano

Jak dlouho? Příležitostně spolužačce v ročníku.

Dokázala byste popsat vlastními slovy, čeho se workshop týkal a co bylo jeho obsahem? Popište části, které si vybavíte.

„Workshop byl velice přínosný. Myslím, že plno spolužáků nemělo moc představ o tom, co asistence přináší. A jak náročná, ale zároveň krásná může být.

Bylo nám představeno, jak pečovat o pacienta, jak bojovat proti dekubitům, jak si může klient pomoci sám při stravování a přemísťování s pomůckami. Zde byly názorné ukázky, mohli jsme si to sami vyzkoušet.

Dále přeprava klienta na vozíku, též jsme zkoušeli vytažení do schodů a sjíždění ze schodů“

Přinesl pro Vás workshop něco nového?

„Rozhodně ano, bylo moc pěkné poslouchat přednášku od studentky, která je do této práce zapálená.“

Co se Vám líbilo?

„Názorné ukázky, tvoje připravenost, pomůcky, materiály, celkový výstup, opravdu podala jsi nám to tak, že jsme si z toho všichni odnesli jen to pozitivní“

Co by podle Vás bylo možné ještě doplnit?

„Nic“

Domníváte se, že je možné a vhodné, aby základy OA byly součástí studia ATVS OSP? Proč?

„Ano, sice se o osobní asistenci dozvídáme ve většině našich předmětů, ale samostatný předmět OA by byl perfektní.

Z mého pohledu by byl nejlepší praktickou formou.

V našem oboru je nejdůležitější praxe, ano teorie je nepostradatelná, ale osobně si myslím, studium v praxi je nejlepší.“

V jakém předmětu a v jaké fázi studia?

„Letní semestr 1. ročníku.“

V čem se domníváte, že spočívají výhody zkušenosti s OA pro obor ATVS OSP?

„Celkově ve studiu, student si dokáže mnohem lépe propojit teorii a praxi. Poté při vykládání teorie může ihned v hlavě přemítat, o tom jak to funguje v praxi.“

Děkuji za Váš čas a ochotu podělit se o Vaše názory.

Příloha č.: 6 Obrázky

Obr č. 1: Psaní bez pomoci ruky

Obr č. 2: Polohování

Obr č. 3 : Jízda a manipulace s mechanickým vozíkem

Obr č. 4: Přesun z vozíku na lavičku